

PORILAISTEN KÄSITYKSET JA KIINNOSTUNEISUUS VAPAAEHTOISTOIMINNASTA

Petri Kulmala & Laura Laitinen
Opinnäytetyö, Kevät 2010
Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi
Pori
Hoitotyön koulutusohjelma
Sairaanhoitaja (AMK)

"KAIKKI, MITÄ TE TAHDOTTE IHMISTEN TEKEVÄN TEILLE, TEHKÄÄ TE HEILLE"

(Raamattu, Matt. 7:12)

TIIVISTELMÄ

Kulmala, Petri & Laitinen, Laura. Porilaisten käsitykset ja kiinnostuneisuus vapaaehtoistoiminnasta. Pori, kevät 2010, 64 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Länsi, Pori. Hoitotyön koulutusohjelma, Sairaanhoidaja (AMK).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää porilaisten käsityksiä ja mielipiteitä vapaaehtoistoiminnasta. Lisäksi tarkoituksena oli saada selville, kuinka moni vastaajista on kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta ja miten heidän mielestään ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistointaan. Tarkoituksena oli myös saada selville, milloin ja kuinka usein vastaajat ovat halukkaita osallistumaan vapaaehtoistyöhön. Tavoitteena oli myös saada tietoa eri kannustuskeinoista vapaaehtoistointaan lähtemisen tueksi ja tuottaa lisätietoa vapaaehtoistoinnin kehittämiseksi.

Tutkimuksessa käytetty aineisto kerättiin käyttäen kyselylomaketta, joka sisälsi strukturoituja, puolistrukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Aineisto oli Diakonia-ammattikorkeakoulun, Porin toimipaikan, sairaanhoidajaopiskelijoiden ja Suomen Punaisen Ristin, Porin osaston, yhteistyönä toteutettu kansalaiskysely vapaaehtoistoiminnasta. Aineisto oli osa DIAK:n Sosiaali- ja terveysalan kansalaistoiminnan kehittämisverkostohanketta. Aineisto kerättiin neljässä paikassa Porin alueella vuonna 2007. Paikat olivat Itäkeskus – Prisma, Kespro – Porin noutotukku, Sokos ja Tikkulan S-market. Aineisto koostui 147 kyselylomakkeesta.

Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Aineiston kvantitatiivinen osa analysoitiin SPSS - tilasto-ohjelmaa käyttäen. Tuloksia selvennettiin graafisten kuvioiden avulla. Aineiston kvalitatiivinen osa analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia.

Tutkimustuloksista ilmeni, että vastaajista vain 22,4 % oli kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä. Vastaajista 59,2 % ei ollut kyselyhetkellä kiinnostunut vapaaehtoistyöstä ja 12,4 % ei ollut lainkaan kiinnostunut. Pääsyy tähän oli ajan puute. Vastaajista vain 13,6 % oli mukana vapaaehtoistyössä. Vastaajien mielestä vapaaehtoistointaan tulisi kannustaa ihmisiä mukaan eri medioissa mainostamalla ja tiedottamalla. Vastaajat voisivat osallistua vapaaehtoistointaan satunnaisesti arki-iltaisina.

Tutkimustulokset palvelevat ennen kaikkea porilaisia ja tämän vuoksi tutkimustulokset ovat tärkeitä ennen kaikkea Porin alueella toimiville vapaaehtoisjärjestöille.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, kolmas sektori, kannustus, sosiaalinen pääoma, yhteisöllinen terveyden edistäminen.

ABSTRACT

Kulmala, Petri & Laitinen, Laura.

Citizens' Views and Interests on Voluntary Work in Pori.

64 p., 1 appendix. Language: Finnish. Pori, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Nursing. Degree: Nurse.

The purpose of this study was to find out citizens' views and opinions on voluntary work in Pori and to find out how many of the respondents were interested in voluntary work and how should people be encouraged to do voluntary work. The purpose of this study was also to determine, when and how often the respondents were willing to participate in voluntary work. The study tried to reveal different kinds of incentives to support participation in voluntary work. The purpose was also to provide extra information to develop voluntary work.

The material was gathered by using questionnaires that consisted of structured, semi-structured and open questions. The material was a civic enquiry about voluntary work that was produced cooperatively by nursing students of Diaconia University of Applied Sciences (DIAK), Pori Unit and the Pori branch of the Finnish Red Cross. The material was a part of DIAK's Civic Activities Project of Health Care and Social Services. The material was collected in four places in the area of Pori in 2007. The places were Itäkeskus – Prisma, Kespro – Pori cash-and-carry, Sokos and Tikkula S-market. The material consisted of 147 questionnaires.

A quantitative research method was used in this study. The quantitative part of the data was analyzed by using the SPSS statistics program. The data from the quantitative questions were presented also in graphic diagrams to clarify the results. The qualitative part of the data was analyzed by using the content analysis method.

The study showed that only 22.4 % of the respondents were interested in voluntary work; 59.2 % of the respondents were not interested in voluntary work at the time of the enquiry; 12.4 % were not interested at all. The main reason for this was lack of time. Only 13.6 % of the respondents did voluntary work. The opinion of the respondents was that people should be encouraged to join voluntary work by advertising and informing in different media. The study revealed that the best time for the respondents to do voluntary work was occasionally in weekdays in the evenings.

The results of this study are important and they serve above all the citizens of Pori and especially the voluntary organizations in the area of Pori.

Keywords: voluntary work, third sector, encouragement, social capital, communal health promotion.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
2 VAPAAEHTOISTOIMINNAN MÄÄRITTELY	9
2.1 Vapaaehtoistoiminnan periaatteet	10
2.2 Vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli.....	12
3 VAPAAEHTOISTOIMINTA OSANA KOLMATTAA SEKTORIA.....	13
4 IHMISTEN KANNUSTAMINEN TOIMIMAAN.....	15
4.1 Subjektiivinen kannustaminen	16
4.2 Objektiivinen kannustaminen.....	16
4.3 Kannustettava käyttää olosuhteita hyväkseen.....	17
5 YHTEISTOIMINTA SOSIAALISENA PÄÄOMANA JA TERVEYDEN EDISTÄJÄNÄ.....	18
6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET VAPAAEHTOISTOIMINNASTA.....	21
7 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT	25
8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	27
8.1 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmät	27
8.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu	28
8.3 Aineiston analyysi.....	29
9 TUTKIMUSTULOKSET	30
9.1 Taustatiedot.....	30
9.2 Kiinnostus vapaaehtoistyötä kohtaan	31
9.3 Vastaajia kiinnostavat vapaaehtoistehtävät.....	33
9.4 Vapaaehtoistyössä toimiminen	35
9.5 Vapaaehtoistoimintaan kannustaminen.....	35
9.6 Vapaaehtoistyöhön liitetyt toimintaperiaatteet	36
9.7 Ammattitaidon ja harrastuksien hyödyntäminen vapaaehtoistyössä	37
9.8 Vastaajien valmius osallistua vapaaehtoistoimintaan.....	39
9.9 Vapaaehtoistoiminnan teemat	41
10 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	43
11 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	50
12 POHDINTA	52
LÄHTEET	55

LIITE 1: Vapaaehtoistoimintakyselylomake	63
--	----

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen aiheena ovat porilaisten käsitykset ja kiinnostuneisuus vapaaehtoistoiminnasta. Tutkijat tarkoittavat tässä tutkimuksessa vapaaehtoistoiminnalla samaa kuin vapaaehtoistyö. Tutkijat rajasivat tutkimuksen aiheen vapaaehtoistoiminnasta porilaisiin, koska vapaaehtoistyötä ei ole aikaisemmin tutkittu porilaisten näkökulmasta. Vapaaehtoistyö sinänsä on kiinnostava ja tärkeä aihe nyky-yhteiskunnassa.

Tutkijoiden käyttämä aineisto on Diakonia-ammattikorkeakoulun, Porin toimipaikan, sairaanhoitajaopiskelijoiden ja Suomen Punaisen Ristin, Porin osaston, yhteistyönä toteutettu kansalaiskysely vapaaehtoistoiminnasta. Tutkijat eivät ole osallistuneet kyselylomakkeen suunnitteluun ja laatimiseen, eivätkä aineiston keräämiseen. Aineisto on osa DIAK:n Sosiaali- ja terveystieteiden kansalaistoiminnan kehittämisverkostohanketta. Tämän hankkeen tavoitteena on tuottaa hyvinvointia Satakuntaan aktiivisella ja laadukkaalla kansalaistoiminnalla. Projektin ensimmäinen Kansalaistoiminta-viikko järjestettiin syksyllä 23.–29.11.2007, ja aineisto kerättiin Kansalaistoimintaviikon kahtena ensimmäisenä päivänä. Aineistoa kerättiin neljässä paikassa Porin alueella.

Tutkijat päättivät toteuttaa tutkimuksen, koska vapaaehtoistoiminta on tärkeä ja merkittävä voimavara koko maailmassa. Tutkijoiden käyttämä tutkimusaineisto oli suuri. Aineiston suuruuden ansiosta tutkijoilla oli mahdollisuus saada luotettavia ja yleistettävissä olevia tutkimustuloksia. Aikaisempaa tutkimusta porilaisten käsityksistä ja mielipiteistä vapaaehtoistoimintaa kohtaan ei ole tehty. Porilaisten toimimista vapaaehtoistyössä sekä kiinnostusta vapaaehtoistoimintaa kohtaan ei ole myöskään aikaisemmin tutkittu, minkä vuoksi tutkijoilla oli mahdollisuus saada uusia tutkimustuloksia ja luoda uutta tutkimustietoa aiheesta erityisesti Porin asukkaille ja Porin alueella toimiville vapaaehtoisjärjestöille.

Tutkimuksessa on kolme päätutkimusongelmaa ja kahdeksan alatutkimusongelmaa, jotka on esitelty tarkemmin luvussa kahdeksan. Tarkoituksena on saada selville, kuinka moni vastaajista on kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta ja

miten heidän mielestään ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistoimintaan. Tutkimuksen tarkoitus on myös saada selville, milloin ja kuinka usein vastaajat ovat halukkaita osallistumaan vapaaehtoistyöhön. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa siitä, miten porilaiset suhtautuvat vapaaehtoistoimintaan. Tavoitteena on myös saada tietoa eri kannustuskeinoista vapaaehtoistoimintaan lähtemisen tueksi ja tuottaa lisätietoa vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi.

2 VAPAAEHTOISTOIMINNAN MÄÄRITTELY

Vapaaehtoistoinnasta on käytetty erilaisia käsitteitä yhteiskunnallisten muutosten eri vaiheissa. Niitä ovat olleet esimerkiksi talkootyö, armeliaisuus, vapaa huoltotyö ja hyväntekeväisyys sekä viimeisten vuosikymmenten aikana vapaaehtoistointa, vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistyö. (Nylund & Yeung 2005, 14.) Talkootyöllä, vapaaehtoistyöllä, on Suomessa pitkä historia. Maaseuduilla talojen suurimmat työt tehtiin talkoilla. Nykyään talkootyö on saanut uusia piirteitä, mutta lähtökohta on pysynyt samana: tehdään yhdessä iloksi ja hyödyksi itselle ja toisille jotain, mikä koetaan läheiseksi ja tärkeäksi. (Tahvanainen 2005, 29.) Vapaaehtoistointa on prosessi, jossa ihmiset yhdessä ryhtyvät parantamaan elämänlaatuaan ja voittamaan vaikeuksiaan. Suomessa vapaaehtoistointa määriteltiin 1980-luvulla palvelujärjestelmän näkökulmasta järjestöjen toiminnaksi, jolla tuetaan ja täydennetään julkisia palveluja. (Lehtinen 1997, 17.) Vapaaehtoistoinnin tulisi ennen kaikkea keskittyä ennaltaehkäisevään työhön (Lehtinen 1997, 19).

Kaisa Käräjämiehen ja Johanna Rautpalon opinnäytetyössä, Vapaaehtoistointa osana kolmatta ikäkautta, on käsite vapaaehtoistointa määritelty kahden käsitteen, vapaaehtoisuuden ja palkattomuuden kautta (Käräjämies & Rautpalo 2007, 12). Anna Pekkolan opinnäytetyössä, Vapaaehtoistointa Joensuun ja Rantakylän seurakuntien nuorisotyössä, on yhtenä käsitteenä vapaaehtoistointa. Pekkolan opinnäytetyössä vapaaehtoistoinnin määrittelyssä korostuu vapaaehtoisuus, tasa-arvoisuus, palkattomuus ja vapaaehtoisen osallistuminen tehtävään oman persoonansa ja lahjojensa mukaan. (Pekkola 2002, 3.)

Aaro Harjun toimittamassa kirjassa, Kansalaistoimintaan kätkeytyvä aarre, on julkaistu Anne Birgitta Yeungin artikkeli Innoittava vapaaehtoistointa. Tässä artikkelissa sanotaan vapaaehtoistyön olevan tärkeä voimavara yhteiskunnalle ja yksilölle. Vapaaehtoistyön eri muotoja on runsaasti. Vapaaehtoistyöntekijä voi esimerkiksi valmentaa urheiluseurassa, osallistua lipaskeräykseen tietyn järjestön hyväksi, ryhtyä tukihenkilöksi tai tehdä jotain ihan muuta. Vapaaehtoistoi-

minnalle oleellista on joustavuus, vapaa valinta ja omaehtoisuus. Nämä elementit ovat vapaaehtoistoiminnan ominaispiirre ja vahvuus sekä toisaalta sen heikkouden ja haurauden lähde. (Yeung 2007, 153.)

Vapaaehtoistyön käsite painottuu yksilön toimintaan. Yksilö tekee oman vapaan tahdon ratkaisunsa toiminnastaan. Yksilötoiminta tapahtuu kuitenkin organisoituna, eli se liittyy yksilön toimintaa laajempaan organisoituun tietoiseen toimintaan. Ilman tätä yksilön toiminta olisi esimerkiksi naapurin auttamista tavallisena arkipäivään kuuluvana toimintana. (Koskiahho 2001, 16.) Vapaaehtoistyön ja yhteisvastuun välistä suhdetta tulisi pohtia siten, miten vuorovaikutus ja yhteisvastuu voisivat kannustaa ja motivoida ihmisiä vapaaehtoistyöhön. On todettu, että vapaaehtoistyö on palkitsevaa ja siihen voidaan mennä mukaan myös omista tarpeista käsin. (Yeung 1999, 7.)

Tärkeimpiä päämääriä vapaaehtoistoiminnassa on kansalaisten osallistumismahdollisuuksien ja omatoimisuuden edistäminen. Vapaaehtoistoiminnan tarkoituksena on edistää ihmisten välistä vuorovaikutusta, ihmisten välistä tasa-arvoa ja sellaisten yhteiskunnan laitosten ja järjestelmien luomista, jotka ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaisia ja joustavia ihmisten elämän kannalta. Vapaaehtoistoiminnassa on kyse ihmisten halukkuudesta osallistua aktiivisesti yhteisten asioiden hoitoon ja avun tarjoamiseen. Se vastaa kansalaisten yhteyden ja itsensä toteuttamisen tarpeisiin. Vapaaehtoistoiminta antaa mahdollisuuden ihmissuhteiden solmimiseen, harrastamiseen ja vapaa-ajan toimintaan. Vapaaehtoistoiminta tuo mukanaan arvostusta ja siinä on mahdollista myös josain määrin vaikuttaa. Auttajalle itselleen auttaminen muuttuu uudeksi entistä rikkaammaksi maailmankuvaksi, elämän motiiviksi. Vapaaehtoistoiminnalla on luontainen sijansa sen lähiyhteisössä, koska se on vapaaehtoistoiminnan omina aluetta. (Sovala 1990, 9.)

2.1 Vapaaehtoistoiminnan periaatteet

Sini-Tuulia Lehtinen on ilmaissut kirjassaan, *Vapaaehtoistoiminta – Kasvava voimavara?*, vapaaehtoistoiminnalla olevan kolme periaatetta. Ensimmäisenä

periaatteena pidetään sitä, että kaikki toimijat ovat omasta halustaan vapaaehtoisesti mukana toiminnassa. Itsemääräämisen periaatetta on kunnioitettava niin auttajan kuin autettavankin osalta myös vapaaehtoispalveluja tuottaessa. Toinen periaate on palkattomuus. Kenellekään ei makseta vapaaehtoistoiminnasta palkkaa eikä palkkioita. Sen sijaan periaatteisiin kuuluu, että vapaaehtois-työntekijälle voidaan korvata niitä kuluja, joita hänelle toiminnasta aiheutuu. Käytännössä hyvin harvoin vapaaehtoiset käyttävät tätä mahdollisuutta, mutta työttömien osallistumiselle se on usein ehdoton edellytys. Kolmas periaate on se, että vapaaehtoistoiminnassa toimitaan tavallisen ihmisen ehdoin ja taidoin. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella ihmisellä on taitoja ja kykyjä toimia itselleen sopivissa tehtävissä. Ammattityöntekijät voivat hyvin olla apuna tätä omaa tehtävää etsiessä. Elämänkokemus on yksi vapaaehtoistoiminnan tärkeimmistä resursseista. (Lehtinen 1997, 20.)

Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen ja Särkelä ovat liittäneet kirjassaan, Vapaaehtoistoiminta seurakunnissa ja järjestöissä, vapaaehtoistoimintaan 12 periaatetta. Vapaaehtoistoiminta on yksilöiden välistä vastavuoroista toimintaa, josta kaikki osapuolet saavat iloa. Tällä tarkoitetaan sitä, että molemmat osapuolet saavat suhteesta jotakin itselleen. Vapaaehtoistoiminta on tasa-arvoista eli jokaista kohdellaan tasavertaisesti ja jokainen on oikeutettu tekemään omaan elämäänsä liittyviä valintoja. Jokainen osallistuja tulee toimintaan mukaan vapaaehtoisesti, eikä vapaaehtoiselle makseta palkkaa, vaan palkka tulee hyvästä mielestä ja rikastuttavista kokemuksista. Vapaaehtoistoiminta ei korvaa ammattityötä, koska vapaaehtoisapua annetaan tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin. Vapaaehtoinen on luotettava eli hän tekee ajallaan lupaamansa asiat. Hän on vaitiolovelvollinen ja toimii puolueettomasti. Tämä tarkoittaa sitä, että kunnioitetaan toisen erilaisuutta ja oikeutta omiin mielipiteisiin, sekä tuetaan ihmisiä ratkomaan omat ongelmansa juuri itselleen sopivalla tavalla. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 34 - 35.)

Vapaaehtoistoimintaan kuuluu ihmisen autonomia eli itsenäisyys. Tällä tarkoitetaan, että jokainen vastaa omasta elämästään itse. Vapaaehtoinen saa tukea ja rohkaisua toimintaansa. Tällä tarkoitetaan sitä, että organisaatio kouluttaa vapaaehtoisia ja samalla tukee heidän toimintaansa. Vapaaehtoisilla on myös

mahdollisuus puhua kuormittavista asioistaan muiden vapaaehtoisten kanssa. Vapaaehtoiset ovat tukea tarvitsevien ihmisten, heidän omaistensa ja ammattihenkilöstön yhteistyökumppaneita. Tämä tarkoittaa, että vapaaehtoistyöntekijän tulee ohjata autettava ammatillisen tuen piiriin, jos tarvetta tähän on. Vapaaehtoistoimintaan kuuluu myös vapaaehtoisen vastuu ja vakuutukset. Vapaaehtoistyöntekijällä on tavallisen ihmisen vastuu lähimmäisestään. Vastuu vapaaehtoistyöntekijän toiminnasta on myös toiminnasta vastaavalla organisaatiolla. (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 34 - 35.)

2.2 Vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli

Anna Ranisen, Tarja Ranisen, Ilpo Tonin ja Göran Tornaen kirja, Matildan muodonmuutos, on kuvattu tutkija Anne Birgitta Yeungin vapaaehtoistoiminnan motivaation timanttimalli. Tässä mallissa vapaaehtoistoimintaan osallistumisella katsotaan olevan neljä ulottuvuutta: saaminen – antaminen, jatkuvuus – uutuus, etäisyys – läheisyys ja pohdinta – toiminta. Saaminen – antaminen- ulottuvuudessa ihmiset kokevat toiminnan antoisana ja kokevat toiminnan lisäävän omaa hyvinvointiaan. Jatkuvuus – uutuus-ulottuvuudessa ihminen voi käyttää toiminnassaan jo opittuja taitoja sekä oppia uutta ja saada uusia haasteita. Etäisyys – läheisyys-ulottuvuudessa toiminta on sopivan epämuodollista ja epä-säännöllistä sekä ajankäytön kannalta joustavaa. Toiminnan kautta ihminen tuntee kuuluvansa ryhmään ja saa tällä tavalla luotua uusia kontakteja. Pohdinta – toiminta-ulottuvuudessa ihminen voi pohtia ja toteuttaa käytännössä omia arvojaan ja käydä arvokeskusteluja muiden kanssa. (Raninen, Raninen, Toni & Tornaeus 2007, 9.)

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA OSANA KOLMATTAA SEKTORIA

Kaisa-Leena Keskitalon ja Airi Kukkosen opinnäytetyössä, Muhoksen kunnan vammaisjärjestöjen nykytila ja kehittämistarpeet, on käytetty käsitettä kolmas sektori. Heidän opinnäytetyössään kolmannella sektorilla tarkoitetaan yksityisen ja julkisen sektorin ulkopuolisia järjestyneitä toimijoita, kuten kansalaisten muodostamat ja johtamat yhdistykset, osuuskunnat ja säätiöt. (Keskitalo & Kukkonen 2004, 10.) Kolmannesta sektorista käytetään myös nimitystä epävirallinen sektori erottamaan se virallisesta tai julkisesta sektorista (Eskelinen 1999, 29). Kolmas sektori mielletään myös harmaaksi vyöhykkeeksi, järjestökentäksi, eissäänneilyksi sektoriksi, vapaaehtoissektoriksi ja voittoa tavoittelemattomaksi sektoriksi (Helander 1998). Kolmas sektori määritellään yleensä sektoriksi, jolla ei ole markkinoita eikä julkista taloutta. Sitä eivät myöskään hallitse taloudelliset eivätkä poliittiset säännöt, vaan ennen kaikkea yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa syntyvät moraaliset säännöt. (Suikkanen 1998, 47.)

Kolmas sektori voidaan määritellä viiden peruskriteerin avulla. Näitä kriteerejä ovat: rakenteellisuus, yksityisyys, voittoa tavoittelematon jakaminen, itsehallinnollisuus ja vapaaehtoisuus. Rakenteellisuudella tarkoitetaan sitä, että mukaan tulevien järjestöjen täytyy olla institutionalisoituneita. Keskeisenä tunnuspiirteenä pidetään sitä, että yksiköllä on järjestyssääntö. Yksityisyys kriteerissä keskeistä on, ettei voittoa tavoittelematonta organisaatiota hallinnoi julkisen viranomaisen asettama tai hyväksymä johtokunta. Tosin ne voivat vastaanottaa tukea toimintaansa viranomaisilta mutta eivät voi kokonaan nojautua julkisen rahoituksen varaan. Voittoa tavoittelematon jakaminen tarkoittaa sitä, että hankitut varat käytetään yksiköiden omaan toimintaan. Itsehallinnollisuudella tarkoitetaan sitä, että yksiköllä on edellytykset valvoa omia toimintojaan. Vapaaehtoisuus viittaa vapaaehtoiseen toimintaan osallistumiseen kaikilla tasoilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että yksikkö hankkii kaikki käyttötavaransa vapaaehtoisin toimin esimerkiksi lahjoituksina tai toiminnan johtaminen tapahtuisi pelkästään vapaaehtoisin voimin. Vapaaehtoisen panostuksen tulee kuitenkin olla huomattava. (Helander 1998, 53 - 55.)

Vapaaehtoisella panostuksella on ratkaiseva merkitys kolmannelle sektorille kokonaisuutena sekä sen erilaisille yksiköille, erityisesti järjestöille (Helander 1998, 77). Vapaaehtoistoiminta on osa yhteiskunnan kolmatta sektoria (Yeung 2002a, 12). Suomessa erilaisten yhdistysten toiminta on perinteisesti perustunut vapaaehtoistoimintaan. Paikallisyhdistykset toimivat edelleen pääasiassa vapaaehtoisvoimin, ja vaikka alueelliset tai valtakunnalliset yhdistykset suurelta osin toimivatkin palkallisella työvoimalla, on myös niiden toiminnassa vapaaehtoistyöllä ratkaiseva sijansa. (Pyykkönen 2002, 91.)

Kolmannen sektorin alueella tulee selvästi näkyviin sosiaalisen pääoman merkitys. Kolmannen sektorin rakentamiseen tarvitaan sekä taloudellista että kulttuurista pääomaa. Kuitenkin erilaisissa kolmannen sektorin luomisen suunnitelmissa perusta on laskettu sosiaalisen pääoman komponenttien varaan. Sosiaalinen pääoma edellyttää vuorovaikutuksellista aktiviteettia ja luottamusta, mikä kasvaa käytettäessä. Kolmanteen sektoriin on liitetty vapaaehtoisuuden itsenäistymisen vaatimus valtiosta ja kovista markkinoista. Tämä voi rakentua vain sosiaalisten suhteiden ja luottamuksen varaan. Kolmannelle sektorille tärkeimmät verkostollisen rakentamisen tavat ovat yhdistykset ja liikkeet. (Siisiäinen 1999, 18.)

4 IHMISTEN KANNUSTAMINEN TOIMIMAAN

Kannustaminen-sanan kantaosa tulee sanasta kannus, joka tarkoittaa ratsastajan jalkineeseen kiinnitettävää metallihaarukkaa, jossa on ulkoneva terä tai piikki, jota käytetään hevosen hallinnassa. Kannustaminen on saanut tästä yhteydestä merkityksiä, jotka tarkoittavat hallintaa, houkuttelemista, kiihottamista, yllyttämistä ja rohkaisemista jonkin välineen avulla. (Björklund 2008, 31.) Kannustamalla ihmisiä ohjataan toimimaan yhteiskunnan päämäärää palvelevilla tavoilla ja sitoutumaan yhteisön toimivuuden kannalta tärkeisiin rutiineihin. Rutiineja noudattavat kansalaiset kannustavat toisiaan myös esimerkin voimalla, jolla on suuri merkitys normatiivisen paineen ylläpysymisessä. (Björklund 2008, 37.)

Ihmiset voivat kannustua toimimaan kahdesta eri syystä. He voivat tavoitella itselleen koituvaa hyvää tai he voivat pyrkiä toimimaan niin, että heidän toiminnastaan syntyy hyvää myös yhteisölle. (Björklund 2008, 18.) Kannustamisella tarkoitetaan kaikenlaista toimintaa, jossa jotakin kohdetta ohjataan kannustimien avulla tekemään jokin teko. Vakiintuneeksi kannustamisen kielikuvaksi on muodostunut puhe kepeistä ja porkkanoista, joilla tarkoitetaan ihmisten ohjaamista rangaistuksen uhalla tai palkkion avulla. Kannustamalla toimijat voidaan houkutella tai saada valitsemaan sellaisia toimintatapoja, joita he eivät ilman kannustinta valitsisi. Kannustaminen on useimmissa käyttöyhteyksissään yhteistoimintaa, jolla pyritään saavuttamaan sellaisia päämääriä, joita ihminen ei yksin toimiessaan saavuttaisi. Kannustamalla voidaan ohjailla suuren ihmisjoukon toimintaa joidenkin tavoittelemisen arvoisina pidettyjen asioiden puolesta. Sillä voidaan vaikuttaa erilaisten sosiaalisten yhteisöjen toimivuuteen ja lisätä ihmisten motivaatiota toimia yhdessä. (Björklund 2008, 31.)

Kannustaminen on sitä, että kannustettava valitsee pakottamatta toimintavaihtoehdon tai saadaan pakottamatta valitsemaan jokin toimintavaihtoehto (Björklund 2008, 41.)

- 1) jonka toteuttaminen on hänen kykyjensä puolesta mahdollista ja joka on hänen omien halujensa ja preferenssiensä mukainen ja/tai
- 2) joka on kannustajan preferenssien, päämäärän ja pyyteiden mukainen ja/tai
- 3) jonka toteuttamiseksi kannustettava käyttää hyväkseen vallitsevia olosuhteita. (Björklund 2008, 41.)

Kannustamisen tarkoituksena on saada toimija joko kertaluonteisesti tai toistuvasti valitsemaan jokin toimintavaihtoehto. Tulevaisuuteen tähtäävien kannustimien tehoa voidaan mitata toistojen määrällä, mitä pidempään ne pystyvät pitämään kannustettavan intentiota yllä, sitä suuremmalla todennäköisyydellä pitkäkestoiselle kannustamiselle asetettu päämäärä toteutuu. Kannustimien jatkuvuus on monissa tapauksissa toiminnan onnistumisen ehto. Kannustettavat saattavat lopettaa toiminnan, mikäli kannustimet eivät ole yhteydessä heidän omaan hyvänsä, tai sitten he katsovat itse hyötyneensä toiminnasta riittävästi, eikä heillä ole enää kannustinta jatkaa sitä. (Björklund 2008, 43.)

4.1 Subjektiivinen kannustuminen

Kannustamisen määritelmän ensimmäisessä tapauksessa kannustettava toimija valitsee tai saadaan valitsemaan pakottamatta toimintavaihtoehto, jonka toteuttaminen on hänelle hänen kykyjensä puolesta mahdollista ja joka on hänen arvojensa, preferenssiensä ja halujensa mukainen. Valitsijana on tässä tapauksessa itsenäinen toimija, joka valitsee jonkin toimintavaihtoehdon tukeutumalla kykyihinsä, preferensseihinsä ja tavoitteisiinsa. Subjektiivisessa kannustumisessa toimijan valintoihin vaikuttaa ensisijaisesti toimija itse, jolloin hän toimii itse itsensä kannustajana. (Björklund 2008, 48.)

4.2 Objektiivinen kannustaminen

Yleisimmin kannustamisella tarkoitetaan määritelmän toisen tapauksen kuvaamaa tilannetta, jossa kannustettava saadaan pakottamatta valitsemaan toimintavaihtoehto, joka on kannustajan preferenssien, päämäärän ja pyyteiden mu-

kainen. Tässä tapauksessa voidaan selkeästi erottaa kannustaja ja kannustettava. Määritelmän toisessa tapauksessa kannustamista voidaan kutsua objektiiviseksi kannustamiseksi, jossa kannustettava toimija on toiminnan kohteena. Ensimmäisessä määritelmän tapauksessa hän on itse toiminnan subjektina. (Björklund 2008, 51.) Objektiivista kannustamista tarvitaan silloin, kun toimija halutaan saada tekemään jotain sellaista, jota hän ei ilman erillistä kannustintä tekisi. Kannustaminen tarkoittaa usein myös kannustajan valitseman toiminnan tehostamista, vahvistamista ja sen jatkuvuuden varmistamista. Objektiivisen kannustamisen onnistumista edesauttaa se, että kannustettavan toimijan halut, toiveet ja preferenssit ovat mahdollisimman yhdenmukaiset kannustavan auktoriteetin preferenssien kanssa. (Björklund 2008, 52.)

4.3 Kannustettava käyttää olosuhteita hyväkseen

Kannustamista voi tapahtua myös niin, ettei mikään erikseen osoitettava taho ole sitä suunnitellut tai aikonut. Kannustaminen tapahtuu tällöin olosuhteiden vaikutuksesta niin, että kannustettava käyttää hyväkseen vallitsevia olosuhteita jollain tavalla, vaikka mikään auktoriteettitaho ei siihen ole erityisesti kannustanut. Olosuhteet ottavat tässä tapauksessa kannustajan paikan ja kannustavat toimimaan tavoilla, joita kannustettavat eivät ole ennalta suunnitelleet. Kannustamisen määritelmän toisessa tapauksessa olosuhteet voivat olla joko kannustajan kannalta edulliset, tai sitten ne voivat ehkäistä kannustajan päämäärän toteutumisen. (Björklund 2008, 55.)

5 YHTEISTOIMINTA SOSIAALISENA PÄÄOMANA JA TERVEYDEN EDISTÄJÄNÄ

Sosiaalinen pääoma käsitteenä on laaja ja moniulotteinen. Useissa teoksissa (Ruuskanen 2002; Ilmonen 2004; Ilmonen 2000) sosiaalisella pääomalla viitataan sosiaalisen ympäristön ja/tai sosiaalisten suhteiden ulottuvuuksiin. Näitä ulottuvuuksia ovat sosiaaliset verkostot, normistot ja luottamus, jotka edistävät yhteisöihin kuuluvien vuorovaikutusta ja toimimista yhteisten tavoitteiden mukaisesti. Luottamusta pidetään sosiaalisen pääoman elementeistä tärkeimpänä kulmakivenä. Selitysmallin mukaisesti sosiaalinen pääoma edesauttaa yksilöiden tavoitteiden toteutumista ja lisää yhteisön hyvinvointia. Jenni Marjasen opinnäytetyössä, Helsingin NMKY:n nuorten parlamentti -projekti, tarkoitetaan sosiaalisella pääomalla sosiaalisen ympäristön tai sosiaalisten suhteiden tiettyjä ulottuvuuksia, kuten sosiaalisia verkostoja, normeja ja luottamusta, jotka edistävät yhteisön jäsenten välistä sosiaalista vuorovaikutusta ja toimintojen yhteensovittamista (Marjanen 2002, 29 - 30).

Sosiaalisella pääomalla on paljon erilaisia käsitteellisiä merkityksiä. James Colemanin määrittelyssä (Matthies 2003, 152) sosiaalinen pääoma tarkoittaa voimavaroja, ja ne muodostuvat sosiaalisista suhteista, luottamuksesta ja verkostoista, jotka ovat tärkeitä yksilölle tai yhteisölle tavoitteiden saavuttamisessa. Sonja Haugin näkemys (Matthies 2003, 152) on, että erotetaan yhtäältä sosiaalinen pääoma yksilöllisenä, sosiaalisiin suhteisiin perustuvana resurssina ja toisaalta kollektiivisena hyödykkeenä, joka koostuu mm. instituutioista, normeista ja yhteistoiminnasta. Robert Putnam puolestaan kuvaa (Matthies 2003, 152) sosiaalisella pääomalla yhteisön positiivista, myös taloudellisesti kannustavaa ominaisuutta, joka ylläpitää yhteisön yhteenkuuluvuutta. Mitä vähemmän sosiaalista pääomaa yhteisöllä on, sitä heikompia ovat yhteenkuuluvuus, demokratia ja taloudellinen kasvu. Pierre Bourdieun mukaan (Matthies 2003, 152) sosiaalinen pääoma muodostuu ihmisten toiminnan kautta osana yhteiskunnallisten rakenteiden tuottamista ja säilyttämistä. Riitta Hjerppe on määritellyt (Möttönen & Niemelä 2005, 121) sosiaalisen pääoman siten, että se koostuu yhteiskunnan

toimintasäännöistä, niitä välittävistä verkostoista sekä yhteiskunnan jäsenten luottamuksesta sääntöjen pysyvyyteen.

Sosiaalinen pääoma on sallivuuden, ihmisoikeuden, oikeudenmukaisuuden ja täydellisen poliittisen ja taloudellisen osallistumisen takaava laaja-alainen yhteiskunnallinen ominaisuus. Laajimman määritelmän mukaisesti sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan yhteiskunnan sosiaaliin rakenteisiin juurtuneita normeja ja sosiaalisia suhteita, jotka antavat ihmisille mahdollisuuden suunnata toimintaansa haluttujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Suppeamman määritelmän mukaan sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan kansalaisten ja yhteisöjen keskinäistä luottamusta, normeja ja verkostoja. (Hyypä 2002, 50.) Sosiaalisella pääomalla on myös psykologisia ja biologisia vaikutuksia, joiden kautta se parantaa ihmisten terveyttä ja elämänlaatua (Ruuskanen 2002, 7).

Empiirisissä tutkimuksissa sosiaalista pääomaa on operationalisoitu purkamalla sitä mm. ihmisten kokemaksi luottamukseksi, yhdistys- ja kansalaistoiminnaksi, ihmissuhteiden ja verkostumisen tiheydeksi, yhteenkuuluvuudeksi paikallis-, työ- tai sukulaisuusyhteisöissä tai etnisissä ryhmissä sekä yleensä keskinäisen auttamisen muodoiksi ja epäviralliseksi kanssakäymiseksi (Matthies 2003, 153). Vapaaehtoistyö on sosiaalista pääomaa parhaimmillaan, se on aktiivista sosiaalista pääomaa. Tärkeä sosiaalisen pääoman mittari on aktiivinen osallistuminen vapaaehtoistyöhön. Vahva sosiaalinen pääoma ja sen yhtenä muotona vapaaehtoistyö ovat hyvän elämän ja kestäväen kehityksen luoja. Laajat kansainväliset vertailevat tutkimukset kertovat, että vahva sosiaalinen pääoma selittää ehkä paremmin kuin mikään muu tekijä ihmisten hyvinvointia. (Kajanoja 2010.)

Terveyden edistämässä korostuu yhä enemmän yhteisöllisyys, jolla tarkoitetaan koko yhteisön, kuten terveyskeskuksen, koulun, työpaikan, kylän tai kaupungin toimintaan osallistumista terveyden edistämiseksi (Rimpelä 2003, 6). Kerttu Perttilän artikkelin, Terveyden edistäminen käsitteenä ja käytännössä, mukaan yhteisöllisessä terveyttä edistävässä toiminnassa on kyse kansalaisten ja yhteisöjen voimavarojen ja mahdollisuuksien yhdistämisestä. Yhteisöllisen terveyden edistämisen ydinkäsite, "empowerment" (kansalaishallinta, voimaantuminen) kuvaa ihmisten tunnetta, että heitä kuullaan, he voivat vaikuttaa asioi-

hin ja toimia aloitteellisina heitä koskevissa asioissa. Yhteisöllisyyden vahvistaminen on tietojen, taitojen ja sosiaalisten verkostojen kehittämistä. (Perttilä 2006.)

Terveyden edistämishjelmassa ilmenee, että parhaiten terveyttä voidaan edistää sovittamalla yhteen erilaisia terveyteen vaikuttavia toimia: taloudellisia, elinympäristöä koskevia, yhteisöllisiä ja yksityisiä. Näin terveyden edistäminen ei ole vain terveydenhuollon tehtävä vaan eri yhteiskunnan sektoreiden ja kaikkien ihmisten yhteinen asia. (Parviainen & Pelkonen 1998, 19.)

Yksi konkreettisimmista asioista terveyden edistämisen kannalta on yhteisöjen toiminnan tehostaminen. Jokaisella yhteisöllä on omat henkiset ja aineelliset voimavaransa. Ihmiset kuuluvat erilaisiin ryhmiin ja yhteisöihin, ja he elävät ja toimivat erilaisissa ympäristöissä. Nämä yhteisöt ja ympäristöt joko tukevat ja edistävät terveyttä, tai ne voivat edesauttaa terveysongelmien syntymistä ja sairastumista. (Parviainen & Pelkonen 1998, 21.) Toimenpiteiden, jotka tähtäävät yhteisön terveyden edistämiseen, on perustuttava kansalaisten ja yhteisöjen omien voimavarojen käyttöön ja tukemiseen. Näin aktivoidaan vuorovaikutusta ja osallistumista. Lisäämällä yhteistoimintaa vahvistetaan hyvinvoinnin mahdollisuuksia. Tämä tarkoittaa mitä tahansa terveyden edistämistä, yhdistettyinä yhteiskunnallisiin toimiin, joiden tavoitteena on tukea terveyttä suojaavia tai lisääviä käyttäytymisen muutoksia. (Bergström, Koskinen-Ollonqvist, Leskinen & Serkkola 2002, 5.)

6 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET VAPAAEHTOISTOIMINNASTA

Vapaaehtoistoimintaa on Suomessa tutkittu melko laajasti historiallisesta näkökulmasta. Tutkimuksista välittyy kuva suomalaisen kansalaisyhteiskunnan synnystä ja talkooperinteestä. Vapaaehtoistoiminnan tutkimus eli hiljaiseloa suomalaisen hyvinvointivaltion kasvun aikoina, mutta kiinnostus siihen ja koko kolmannen sektoriin heräsi uudelleen 1990-luvun taloudellisen laman aikoihin. Historiallinen ja yhteiskunnallinen näkökulma ovat edelleen tärkeitä, jotta voisimme paikantaa ja tutkia myös tämän päivän vapaaehtoistoimintaa. Tultaessa 2000-luvulle kiinnostus yksilöiden kokemuksiin ja näkemyksiin on puolestaan tullut näkyväksi ja keskeiseksi. Kyseessä ei välttämättä ole individualisoitunut maailmankuva, vaan toiminnan mielekkyyden etsiminen läheltä omaa arkea ja omia elämäkokemuksia. Tulevaisuuden tutkimuksessa on tärkeää ylläpitää kaikkia näkökulmia. (Nylund & Yeung 2005, 21 - 22.)

Anne Birgitta Yeungin tekemän suomalaisen kyselytutkimuksen mukaan 15 - 24-vuotiaista nuorista lähes kaksi viidestä (39 %) on mukana vapaaehtoistoinnassa, mikä on hieman suomalaisten keskiarvoa enemmän. Lisäksi lähes kaksi kolmesta (58 %) vapaaehtoistoiminnan ulkopuolisesta nuoresta ilmoittaa, että olisi halukas tulemaan mukaan toimintaan, mikäli heitä siihen pyydetäisiin. Suomalainen kyselytutkimus osoittaa, että suomalaisille nuorille tärkeitä ja tyyppillisiä vapaaehtoistoiminnan muotoja ovat toiminta toisten nuorten sekä lasten parissa (35 %), urheilu (35 %) sekä terveys- ja sosiaalipalvelut (19 %). Verrattaessa nuoria suomalaisia iäkkäämpiin kansalaisiin (25-vuotiaat ja yli) huomataan, että erityisesti lapsi- ja nuorisotyö kiinnostaa nuoria vapaaehtoisia muita suomalaisia enemmän. Muita erityisesti nuoria kiehtovia vapaaehtoistoiminnan alueita ovat kulttuuri ja taide (14 %) sekä ihmisoikeusasiat (8 %). Uskonnollinen vapaaehtoistoiminta kiinnostaa nuoria vähemmän (n. 10 %) kuin keskiverto-suomalaisia (16 %). (Grönlund & Yeung 2005, 171 - 172.)

Anne Birgitta Yeungin tutkimuksen, Suomalaisten asennoituminen ja osallistuminen vapaaehtoistoimintaan, perusteella suomalaisten mielikuvat vapaaehtoistoiminnasta ovat hyvin monipuolisia ja positiivisia. Sanasta vapaaehtoistoiminta

tulee useimmille (34 %) spontaanisti mieleen jokin kohde tai järjestö. Yksittäisiä kohteista mainitaan selvästi useimmin SPR. Naiset mainitsevat vapaaehtoistoiminnan mielikuvissaan miehiä useammin palkatta auttamisen ja jonkin tietyn kohteen tai järjestön. Miesten vapaaehtoistoiminnan mielikuvissa taas korostuu toiminnan talkooluonne. Suomalaiset käyttävät aikaa vapaaehtoistointaan lähes 18 tuntia kuukaudessa. Nuoret (15 - 24 vuotiaat) sekä iäkkäimmät henkilöt osallistuvat tätäkin enemmän eli noin 20 tuntia kuussa. Tärkein suomalaisia vapaaehtoistointaan motivoiva tekijä on halu auttaa muita: 41 % suomalaisista on tätä mieltä. (Yeung 2002a, 70 - 71.)

Anne Birgitta Yeungin tutkimuksessa, Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä, selvitettiin, mikä motivoi Pelastusarmeijan vapaaehtoistyön mainoksesta kiinnostuneita ihmisiä ottamaan yhteyttä Pelastusarmeijaan. (Yeung 1999, 78.) Tutkimuksessa käytettiin teema-haastattelua. Tutkimuksen aineisto ei ollut laaja, mutta jo siinä nousi esille, että Pelastusarmeijan mainos oli vedonnut ihmisiin hyvin eri tavoin. Auttamishaluisia oli innostanut mainoksen sisältö ja arvopohja. Kokeilunhaluisten ja tekemistä kaipaavien huomio oli kiinnittynyt lähinnä siihen, ettei Pelastusarmeijalla ole tapana mainostaa. Ryhmää etsivään oli vedonnut etupäässä mainoksen avoimuus. Toinen tutkimustulosten esille tuoma mainoksen anti on se, etteivät useimmat tutkimukseen osallistuneet juurikaan tunteneet Pelastusarmeijaa. Ilman mainosta he eivät todennäköisesti olisi tulleet edes ajatelleeksi tätä vapaaehtoistyön mahdollisuutta. (Yeung 1999, 82.)

Miikka Pyykkösen tutkimuksessa (Kolmas sektori ja innovaatiot Jyväskylässä) vapaaehtoistointaa koskeviin kysymyksiin vastasi ainakin joiltain osin kaikkiaan 206 yhdistystä (61 %). Tulosten mukaan jyvaskyläläisissä yhdistyksissä toimi keskimäärin 17 vapaaehtoista viikoittain vuonna 2000. Tulos poikkeaa varsin paljon Voitto Helanderin saamista tuloksista. Niiden mukaan suomalaisissa yhdistyksissä toimii keskimäärin 11 vapaaehtoista viikoittain. Vapaaehtoistoimijoiden määrät ovat kummankin tutkimuksen mukaan yhdistyksissä yleisesti kasvussa. Lisäksi heidän merkityksensä yhdistyksille katsotaan lisääntyneen. Tyypillisesti yhdistyksissä toimii tutkimusten mukaan puolenkymmentä vapaa-

ehtoista viikossa: Helanderin mukaan neljä ja Jyväskylä-tutkimuksen mukaan viisi. (Pyykkönen 2002, 97.)

Tomi Oravasaari on tehnyt pro gradu -tutkielman, Vapaaehtoistoiminta ja seurakuntatyön tulevaisuus, jossa hän paneutui selvittämään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vapaaehtoistoiminnan tulevaisuudenkuvia. Aineistoina hän käytti kirkon strategioita ja seurakuntien työntekijöille suunnattua kyselytutkimusta. Vuonna 2007 kerätyssä 267 vastausta käsittävässä aineistossa työntekijät kokivat vapaaehtoistoiminnan hyvin tärkeäksi osaksi seurakunnan toimintaa. Suhtautuminen vapaaehtoistoiminnan lisääntymiseen oli erittäin toiveikasta ja positiivista. Myönteiset asenteet eivät kuitenkaan ole siirtyneet aina toiminnaksi: tilastojen mukaan 2000-luvulla seurakuntiin on palkattu huomattavasti lisää työntekijöitä ja vapaaehtoisten määrä on suhteessa vähentynyt. (Oravasaari 2008.)

Anne Birgitta Yeungin tutkimissa vapaaehtoiskokemuksissa ilmeni, että toiminta voi tarjota mahdollisuuden merkityksellisiin sosiaalisiin kontakteihin myös tilanteissa, joissa yksilöllä on voimakas tarve säilyttää omat henkilökohtaiset rajansa ja etäisyytensä. Hän on esimerkiksi haastatellut nuorta seurakunnan lähimmäispalvelun vapaaehtoistojaa, joka halusi olla tavoitettavissa ehdottomasti vain ja ainoastaan puhelimen välityksellä eikä halunnut koskaan mennä mukaan mihinkään vapaaehtoisten ryhmäkokoontumisiin tai vaikkapa pikkujouluihin. Yksilö voisi toki vaikkapa vain lahjoittaa rahaa hyväntekeväisyyteen, mutta vapaaehtoistyön ominaispiirteet, kasvokkain tapahtuva vuorovaikutus ja konkreettinen toiminta jäisivät puuttumaan. Yksilö voi vapaaehtoistoiminnassa kokea olevansa ryhmän jäsen – kokea kuuluvansa joukkoon – vaikka hän ei koskaan (haluaisi tavata tai) tapaisi suurempaa vapaaehtoisten joukkoa tai vaikka hän osallistuisi toimintaan hyvinkin harvakseltaan. (Yeung 2004a.)

Saana Mannisen pro gradu -tutkielmassa tarkasteltiin vapaaehtoistyötä moraalisenä toimintana. Tutkimuksen aineiston muodostivat seitsemän miesvapaaehtoistyöntekijän ja yhden naisvapaaehtoistyöntekijän haastattelut. Tärkeimmät tutkimuskysymykset kohdistuivat vapaaehtoistyöntekijöiden moraaliarviointeihin hypoteettisissa moraalidilemmoissa sekä moraalijatteluun ja syyllisyydentun-

teisiin vapaaehtoistyön kontekstissa. Vapaaehtoistyöntekijöiden moraaliarvioinnit sijoittuivat useisiin moraalikehityksen vaiheisiin ja eri moraalityyppeihin. Eri dilemmat tuottivat eritasoisia arviointeja. Vaikka huolenpito oli haastateltavien tekemässä vapaaehtoistyössä keskeistä, esiintyi vapaaehtoistyöhön liittyvissä dilemmoissa myös oikeudenmukaisuuden näkökulmasta lähtevää ajattelua. Voimakas henkilökohtainen ja emotionaalinen sitoutuminen vapaaehtoistyöhön kuitenkin liittyi nimenomaan huolenpitoa korostavaan ajatteluun. Aineistossa ilmeni monenlaisia syyllisyydentunteita. Syyllisyydentunteet eivät liittyneet yksiselitteisesti mihinkään tiettyyn moraalijattelun malliin tai moraalikehitysvaiheeseen. Huolenpitoa korostavaan moraalijatteluun kuitenkin liittyi voimakkaampia tunteita sekä enemmän prososiaalisia reaktioita syyllisyyteen. Vapaaehtoistyö muodosti myös kiinnostavan perspektiivin lähestyä moraalialuekokonaisvaltaisesti ja tarkastella sen eri puolia - moraalista toimintaa ja ajattelua sekä moraalisia tunteita. (Manninen 2001.)

Anne Birgitta Yeungin vuonna 2004 tekemässä väitöstutkimuksessa vapaaehtoisuudsmotivaatiossa korostui aiempia tutkimuksia enemmän ennen kaikkea sosiaalisten kontaktien kaipuu motiivielementtinä sekä sosiaalisten suhteitten antoisuus toimintaan sitoutumisen kulmakivinä. Erityisen keskeisiä motiivielementtejä haastateltavilla vapaaehtoisilla olivat toive konkreettisesta toiminnasta, sosiaalisista kontakteista ja vuorovaikutuksesta, toiminnan tarjoama emotionaalinen palkitsevuus, mielihyvä ja ilo, kuten myös – hyvin vahvasti – halu auttaa toisia sekä ryhmähenki vapaaehtoistoimijoiden kesken. Samansuuntaisia tuloksia Yeung on saanut aiemmin määrällisillä aineistoilla; jos suomalaisten vapaaehtoisten on pakko valita yksi vapaaehtoisuutensa motiivi, ikään kuin päämotiivi, joka viides suomalainen kokee sosiaalisen motiivin itselleen tärkeimmäksi, ja jopa useampi kuin kaksi viidestä halun auttaa toisia. (Yeung 2004a.)

7 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSONGELMAT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää porilaisten käsityksiä ja mielipiteitä vapaaehtoistoiminnasta. Lisäksi tarkoituksena on saada selville, kuinka moni vastaajista on kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta ja miten heidän mielestään ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistointaan. Tarkoituksena on myös saada selville, milloin ja kuinka usein vastaajat ovat halukkaita osallistumaan vapaaehtoistyöhön. Tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa siitä, miten porilaiset suhtautuvat vapaaehtoistointaan. Tavoitteena on myös saada tietoa eri kannustuskeinoista vapaaehtoistointaan lähtemisen tueksi ja tuottaa lisätietoa vapaaehtoistoiminnan kehittämiseksi. Tutkimuksessa etsitään vastauksia seuraaviin tutkimusongelmiin:

1 Kuinka moni vastaajista on kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta?

1.1 Kuinka moni vastaajista ei ole kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta?

Miksi eivät ole?

1.2 Missä vapaaehtoistehtävissä vastaajat haluaisivat toimia?

1.3 Miten ikä ja sukupuoli ovat yhteydessä siihen, missä vapaaehtoistehtävissä vastaajat haluaisivat toimia?

1.4 Onko vastaajien taustatiedoilla (ikä, sukupuoli ja ammatti) yhteyttä heidän kiinnostukseensa vapaaehtoistointaa kohtaan?

2 Kuinka moni vastaajista toimi kyselyn aikana (v. 2007) vapaaehtoistoiminnassa?

3 Miten ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistointaan?

3.1 Mitkä toimintaperiaatteet vastaajat liittävät vapaaehtoistointaan?

3.2 Kuinka moni vastaajista voisi hyödyntää ammattitaitoaan ja harrastuksiaan vapaaehtoistyössä? Miten?

3.3 Milloin ja kuinka usein vastaajat ovat valmiita osallistumaan vapaaehtoistointaan?

3.4 Mistä teemoista vastaajat haluaisivat tietoa/koulutusta vapaaehtois-työhön lähtemisen tueksi?

8 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tutkijat päättivät toteuttaa tutkimuksen, koska vapaaehtoistoiminta on tärkeä ja merkittävä voimavara koko maailmassa. Tutkijoiden käyttämä tutkimusaineisto oli suuri. Aineiston suuruuden ansiosta tutkijoilla oli mahdollisuus saada luotettavia ja yleistettävissä olevia tutkimustuloksia. Aikaisempaa tutkimusta porilaisten käsityksistä ja mielipiteistä vapaaehtoistoimintaa kohtaan ei ole tehty. Porilaisten toimimista vapaaehtoistyössä sekä kiinnostusta vapaaehtoistoimintaa kohtaan ei ole myöskään aikaisemmin tutkittu, minkä vuoksi tutkijoilla oli mahdollisuus saada uusia tutkimustuloksia ja luoda uutta tutkimustietoa aiheesta erityisesti Porin asukkaille ja Porin alueella toimiville vapaaehtoisjärjestöille. Tutkimus on empiirinen tutkimus. Empiirisen tutkimuksen tutkimusasetelma koostuu kolmesta elementistä: tutkimusongelmasta/tutkimusongelmista, aineistosta ja menetelmästä (Heikkilä 1998, 22).

8.1 Tutkimusote ja tutkimusmenetelmät

Tutkijat käyttivät tutkimusotteena kvantitatiivista tutkimusotetta. Kvantitatiivisen (tilastollisen/määrällisen) tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä sekä eri asioiden välisiä riippuvuuksia tai tutkittavissa ilmiössä tapahtuneita muutoksia. Se edellyttää riittävän suurta ja edustavaa otosta. (Heikkilä 1998, 15.) Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään (Kananen 2008, 10). Tutkimuksessa käytetty kyselylomake sisälsi strukturoituja, puolistrukturoituja ja avoimia kysymyksiä. Strukturoiduissa kysymyksissä on valmiit vastausvaihtoehdot, joista ympyröidään tai rastitetaan sopiva tai sopivat (Heikkilä 1998, 49). Puolistrukturoiduissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on annettu ja osa, yleensä yksi, on avoimia. Vaihtoehto ”Muu, mikä?” on hyvä lisätä silloin, kun on epävarmaa, keksitäänkö kysymyksiä laadittaessa kaikki mahdolliset vastausvaihtoehdot. (Heikkilä 1998, 51.) Kysely- ja haastattelututkimuksissa on usein mukana joitakin avoimia kysymyksiä, mutta niissä yleensä jollakin tavalla rajataan vastaajan ajatusten suuntaa (Heikkilä 1998, 48). Avoimissa kysymyksissä esitetään vain kysymys ja jätetään tyhjä tila vas-

tusta varten (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 193). Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmenetelmä koostuu niistä tavoista ja käytännöistä, joilla havaintoja kerätään (Hirsjärvi ym. 2007, 178). Tähän tutkimukseen tietoa kerättiin kyselylomakkeen avulla.

8.2 Tutkimuksen kohderyhmä ja aineiston keruu

Tutkijoiden käyttämä aineisto on Diakonia-ammattikorkeakoulun, Porin toimipaikan, sairaanhoitajaopiskelijoiden ja Suomen Punaisen Ristin, Porin osaston, yhteistyönä toteutettu kansalaiskysely vapaaehtoistoiminnasta. Tutkijat eivät ole osallistuneet kyselylomakkeen suunnitteluun ja laatimiseen eivätkä aineiston keräämiseen. Aineisto on osa DIAK:n Sosiaali- ja terveysalan kansalaistoiminnan kehittämisverkostohanketta. Tämän hankkeen tavoitteena on tuottaa hyvinvointia Satakuntaan aktiivisella ja laadukkaalla kansalaistoiminnalla. Projektin ensimmäinen Kansalaistoiminta-viikko järjestettiin syksyllä 23.–29.11.2007, ja aineisto kerättiin Kansalaistoimintaviikon kahtena ensimmäisenä päivänä. Aineistoa kerättiin neljässä paikassa Porin alueella. Opiskelijat jakautuivat paikallisiin marketteihin toteuttamaan gallup-kyselyitä teemalla ”Aktiivista kansalaista etsimässä”. Paikat olivat Itäkeskus – Prisma, Kespro – Porin noutotukku, Sokos ja Tikkulan S-market. Opiskelijat saivat kerättyä yhteensä 191 kyselylomaketta. Näistä kyselylomakkeista karsittiin pois kaikki ne, joiden asuinpaikkakunta oli muu kuin Pori, koska tutkimus haluttiin kohdistaa juuri porilaisiin. Karsinnan jälkeen tutkimuksessa hyödynnettäviä kyselylomakkeita jäi jäljelle 147 kappaletta.

Kyselylomakkeen kysymykset 1, 5 ja 11 - 13 ovat strukturoituja kysymyksiä (liite 1). Puolistrukturoituja kysymyksiä ovat kysymykset 3, 6, 8 - 10 ja 14 (liite 1). Kyselylomakkeen kysymykset 2, 4 ja 7 ovat avoimia kysymyksiä (liite 1). Kyselylomake on kyselytutkimuksen olennainen osatekijä (Heikkilä 1998, 46). Kyselytutkimuksen etuna pidetään sitä, että niiden avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto: tutkimukseen voidaan saada paljon henkilöitä ja voidaan myös kysyä monia asioita. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan aikaa ja vaivannäköä. Jos lomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan nopeasti käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida se tietokoneen avulla.

Kyselytutkimukseen liittyy myös heikkouksia: aineistoa pidetään pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.)

8.3 Aineiston analyysi

Kun aineisto on kerätty ja tallennettu, alkaa sen käsittely. Syötetyt tiedot tulee käsitellä niin, että saadaan vastaus tutkimuskysymyksiin, ja tutkimusongelma tulee ratkaistua. (Heikkilä 1998, 139.) Tutkimuksessa aineiston kvantitatiivinen osa analysoitiin SPSS-tilasto-ohjelmaa käyttäen. SPSS-ohjelmisto on suunniteltu nimenomaan kvantitatiivisen aineiston analysointiin (Metsämuuronen 2001, 3). Tutkijat syöttivät kyselylomakkeiden tiedot SPSS-tilasto-ohjelmaan ja selvensivät tuloksia graafisten kuvioden avulla. Ristiintaulukoinnissa tutkijat käyttivät taustamuuttujina sukupuolta, ikää ja ammattia. Ristiintaulukoinnilla selvitetään kahden luokitellun muuttujan välistä yhteyttä, millä tavalla ne vaikuttavat toisiinsa (Heikkilä 1998, 199).

Tutkimuksessa aineiston kvalitatiivinen osa analysoitiin käyttäen sisällönanalyysia. Tutkijat listasivat kyselylomakkeen avoimista kysymyksistä saadut vastaukset erilliselle tiedostolle, jonka jälkeen tutkijat pelkistivät vastaukset muutamiksi yläluokiksi. Näistä yläluokista muodostui aineiston kvalitatiivisen osan tulokset. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan kerätyn aineiston tiivistämistä niin, että tutkittavia ilmiöitä voidaan kuvailla lyhyesti ja yleistävästi. Sisällönanalyysiprosessin etenemisestä voidaan erottaa seuraavat vaiheet: analyysiyksikön valinta, aineistoon tutustuminen, aineiston pelkistäminen, aineiston luokittelu ja tulkinta sekä sisällönanalyysin luotettavuuden arviointi. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 23 - 24.)

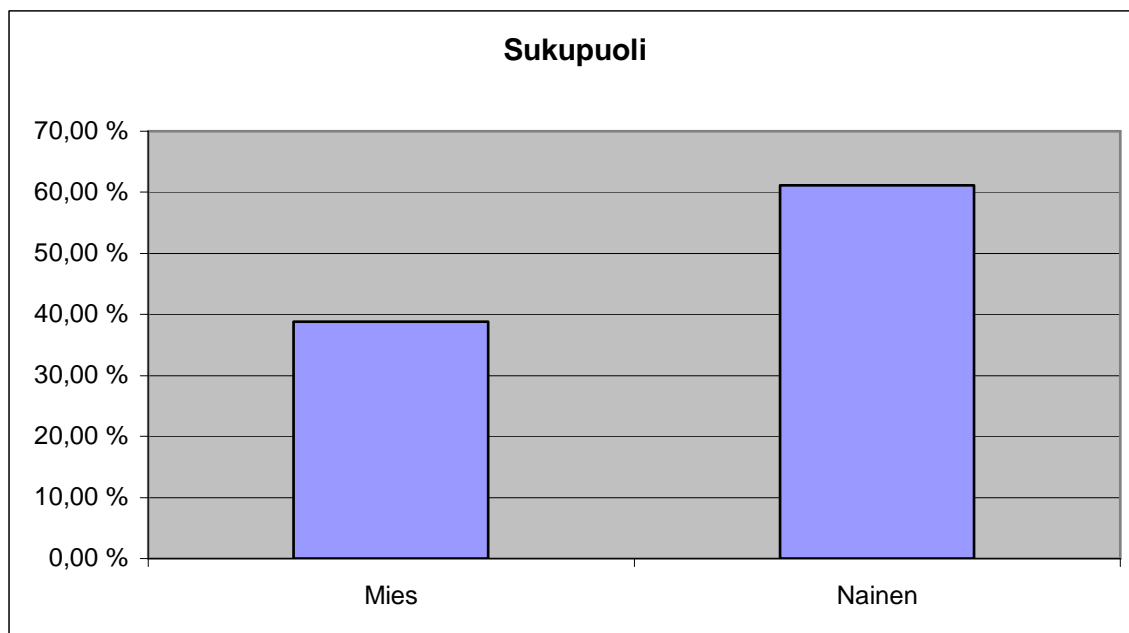
9 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset on esitetty tutkimusongelmien mukaisessa järjestyksessä. Tulosten esittämiseen on käytetty lukuja, pylväs- ja ympyräkaavioita. Avoimesta aineistosta on otettu tekstiin suoria lainauksia elävöittämään tulosten esittämistä.

9.1 Taustatiedot

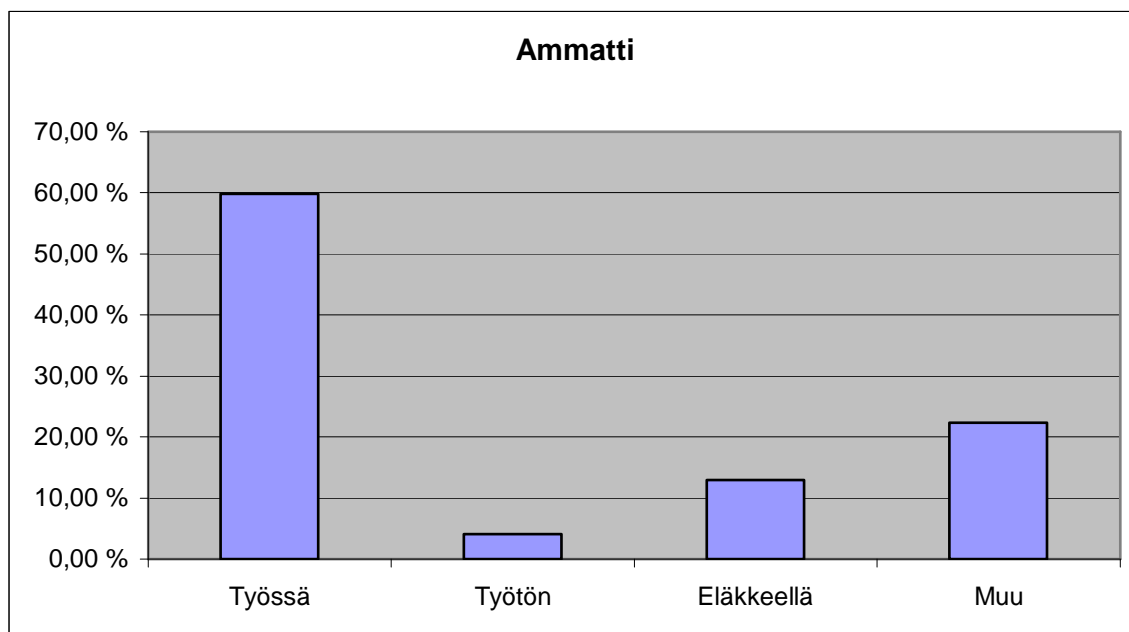
Kyselylomakkeeseen vastanneiden iän keskiarvoksi tuli 40. Vastaajista nuorin on 15-vuotias ja vanhin 76-vuotias.

Miehiä vastanneista on 57 (38,8 %) ja naisia 90 (61,2 %) (kuvio 1).

KUVIO 1. Vastaajien sukupuoli

Vastaajista 88 (59,9 %) on työelämässä, 6 (4,1 %) on työttömänä, 19 (12,9 %) on eläkkeellä ja 33 (22,4 %) on muussa asemassa (kuvio 2).

KUVIO 2. Vastaajien ammatti

9.2 Kiinnostus vapaaehtoistyötä kohtaan

Vastanneista 59,2 % ei ole kyselyhetkellä ollut kiinnostunut vapaaehtoistyöstä. Vastaajista 22,4 % ilmaisee kiinnostuksensa vapaaehtoistyötä kohtaan. Vastanneista 12,4 % ei ole lainkaan kiinnostunut vapaaehtoistyöstä. (kuvio 3.) Vastaaajia pyydettiin myös kertomaan miksi he eivät ole kiinnostuneista vapaaehtoistyöstä. Sisällönanalyysillä saatuja pääluokkia olivat: ei ole aikaa, ei jaks, omat henkilökohtaiset syyt, palkattomuus ja ei kiinnostusta vapaaehtoistoimintaa kohtaan.

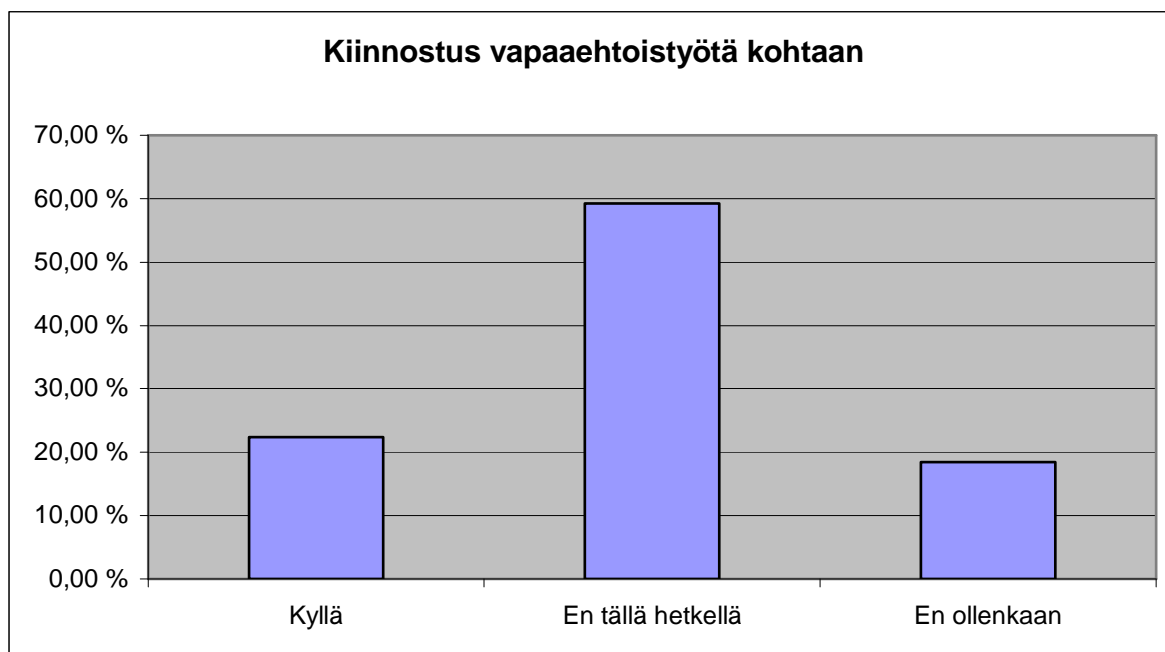
Olen kiinnostunut, mutta ei ole tarpeeksi aikaa, joten jos jotenkin pystyisin, kyllä haluaisin.

Ei jaks, ei minusta riitä.

Henkinen kantti ei riitä tällä hetkellä.

Omat elinkustannukset, vapaaehtoistyö ei kata omaa elintaso.

En tunne aitoa kiinnostusta vapaaehtoistoiminnan objekteihin.

KUVIO 3. Kiinnostus vapaaehtoistyötä kohtaan

Jaoinme vastaajat neljään eri ikäluokkaan. Ensimmäisessä ikäluokassa ovat 15 - 25-vuotiaat. Toisessa ikäluokassa ovat 26 - 35-vuotiaat. Kolmannessa ikäluokassa ovat 36 - 45-vuotiaat. Neljännessä ikäluokassa ovat 46-vuotiaat ja tätä vanhemmat.

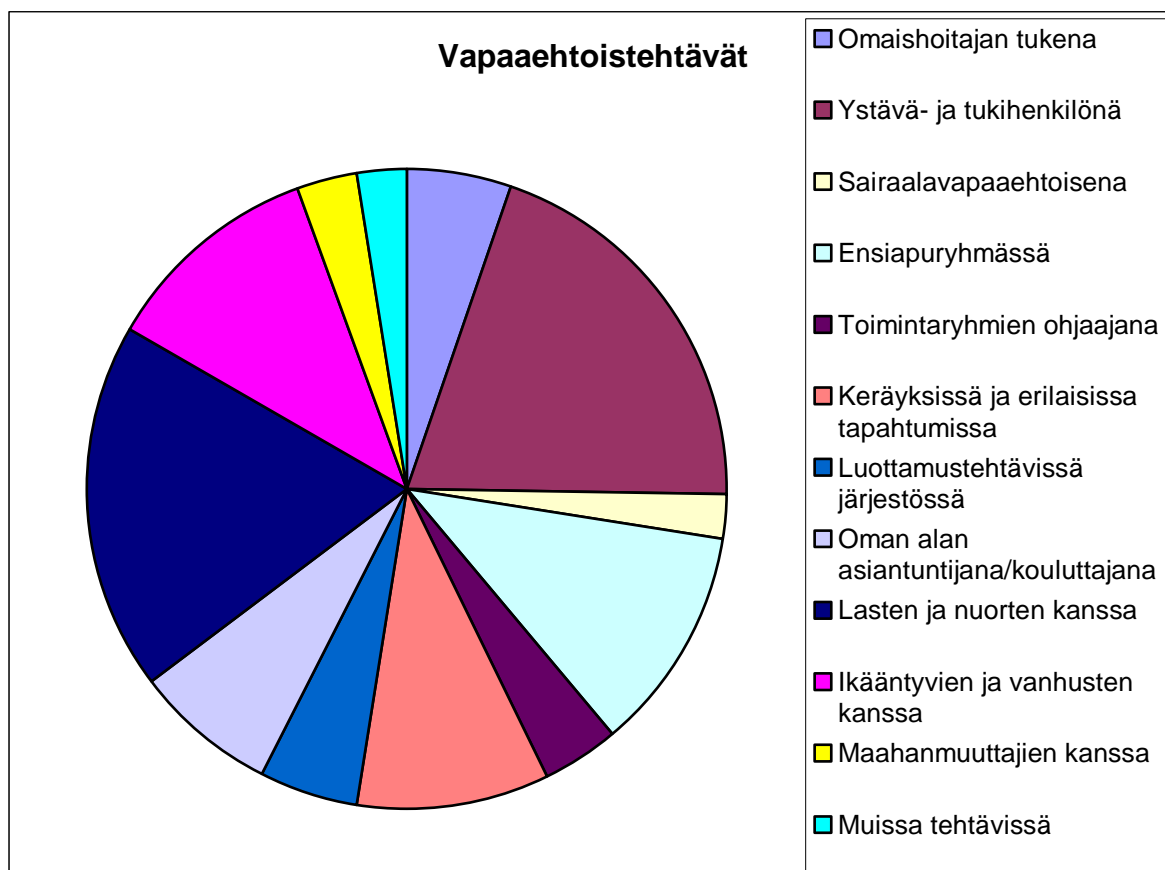
Vastaajien ikäluokalla ei ole tilastollista merkitystä siihen, ovatko vastaajat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä ($p=0,736$). Vastaajien sukupuolella ei ole tilastollista merkitystä siihen, ovatko vastaajat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä ($p=0,542$). Vastaajien ammatilla (työssä, työtön, eläkkeellä, muu) ei ole tilastollista merkitystä siihen, ovatko vastaajat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä ($p=0,183$).

Edellä mainittu kohta on kyselylomakkeen ensimmäisen sivun viimeinen kysymys. Vastaajien, jotka vastasivat tähän kysymykseen, etteivät ole ollenkaan kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä, ei tarvinnut enää vastata kyselylomakkeen toisen sivun kysymyksiin. (liite 1.)

9.3 Vastaajia kiinnostavat vapaaehtoistehtävät

Vastaajien tuli valita kahdestatoista vapaaehtoistehtävästä kolme, joissa he haluaisivat toimia. Vaihtoehtoina olivat omaishoitajan tukena toimiminen, ystävä- ja tukihenkilötoiminta, sairaalavapaaehtoisena toimiminen, ensiapuryhmässä työskentely, toimintaryhmien ohjaajana toimiminen, keräyksissä ja erilaisissa tapahtumissa toimiminen, järjestön luottamustehtävissä toimiminen, oman alan asiantuntijatoiminta/kouluttajatoiminta, lasten ja nuorten kanssa toimiminen, ikääntyvien ja vanhusten kanssa toimiminen ja maahanmuuttajien kanssa toimiminen. Vastaajilla oli myös mahdollisuus kertoa jokin muu tehtävä, jossa he haluaisivat toimia. Tähän kyselylomakkeen kysymykseen (kysymys nro 9) jätti vastaamatta 35,4 % vastaajista.

Suurin osa vastaajista (32,7 %) haluaa toimia ystävä- ja tukihenkilönä. Lasten ja nuorten kanssa toimiminen herättää toiseksi eniten kiinnostusta (30,6 %). Vastaajista 19 % haluaa toimia ensiapuryhmässä, 18,4 % ikääntyvien vanhusten kanssa, 16,3 % keräyksissä ja erilaisissa tapahtumissa, 11,6 % oman alan asiantuntijana/kouluttajana, 8,8 % omaishoitajan tukena, 8,2 % luottamustehtävissä järjestössä, 6,1 % toimintaryhmien ohjaajana ja 4,8 % maahanmuuttajien kanssa. Vastanneista 4,1 % valitsi kohdan, jossa heillä oli mahdollisuus kertoa jokin muu tehtävä, jossa he haluaisivat toimia. Näitä tehtäviä olivat: ulkomailla köyhien kanssa, maanpuolustus, VPK ja evankelointi. Vähiten kiinnostusta herättää (3,4 %) toiminta sairaalavapaaehtoisena. (kuvio 4.)

KUVIO 4. Vapaaehtoistehtävät

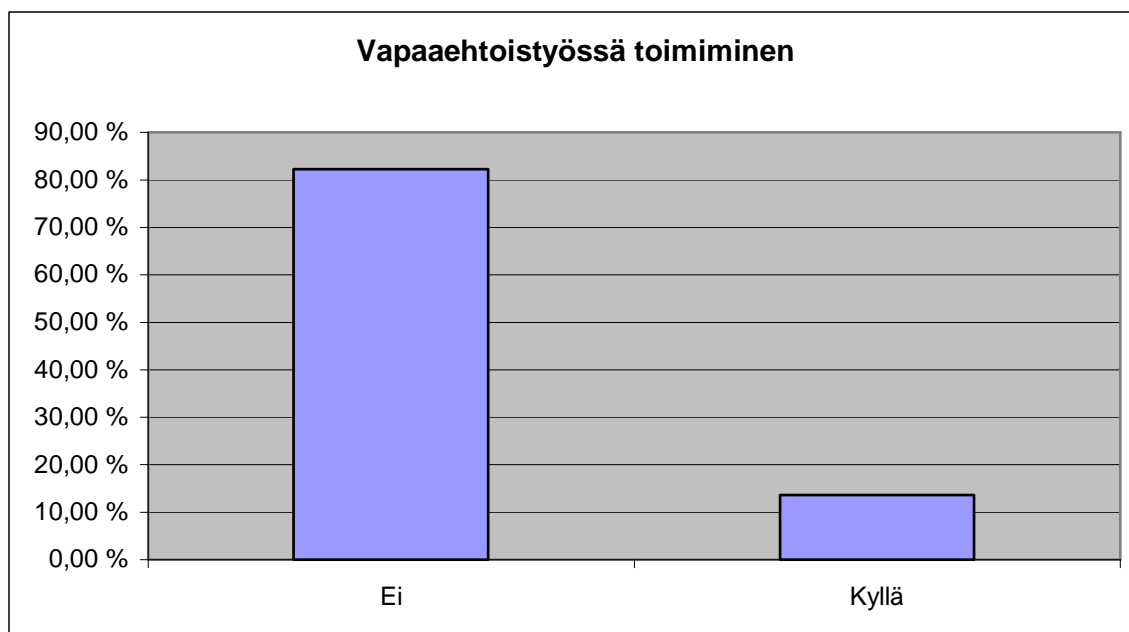
Vastaajien ikäluokalla on vaikutusta siihen, haluaisivatko vastaajat toimia vapaaehtoistehtävissä omaishoitajan tukena ($p=0,050$), ensiapuryhmässä ($p=0,030$) sekä lasten ja nuorten kanssa ($p=0,000$). Vastaajien ikäluokalla ei ole vaikutusta siihen, haluaisivatko vastaajat toimia vapaaehtoistehtävissä ystävä- ja tukihenkilönä ($p=0,468$), sairaalavapaaehtoisena ($p=0,052$), toimintaryhmien ohjaajana ($p=0,056$), keräyksissä ja erilaisissa tapahtumissa ($p=0,492$), luottamustehtävissä järjestössä ($p=0,924$), oman alan asiantuntijan/kouluttajana ($p=0,527$), ikääntyvien ja vanhusten kanssa ($p=0,459$), maahanmuuttajien kanssa ($p=0,517$) ja muissa tehtävissä ($p=0,854$).

Vastaajien sukupuolella on huomattavan paljon merkitystä siihen, haluaisivatko vastaajat toimia vapaaehtoistehtävissä järjestön luottamustehtävissä ($p=0,000$). Vastaajien sukupuolella ei ole merkitystä siihen, haluaisivatko vastaajat toimia vapaaehtoistehtävissä omaishoitajan tukena ($p=0,811$), ystävä- ja tukihenkilönä ($p=0,070$), sairaalavapaaehtoisena ($p=0,506$), ensiapuryhmässä ($p=0,102$),

toimintaryhmien ohjaajana ($p=0,145$), keräyksissä ja erilaisissa tapahtumissa ($p=0,339$), oman alan aisantuntijana/kouluttajana ($p=0,198$), lasten ja nuorten kanssa ($p=0,615$), ikääntyvien ja vanhusten kanssa ($p=0,136$), maahanmuuttajien kanssa ($p=0,594$) ja muissa tehtävissä ($p=0,077$).

9.4 Vapaaehtoistyössä toimiminen

Suurin osa vastanneista (82,3 %) ei toiminut kyselyhetkellä (v. 2007) vapaaehtoistyössä. Ainoastaan 13,6 % vastanneista oli mukana vapaaehtoistyössä. (kuvio 5.)

KUVIO 5. Vapaaehtoistyössä toimiminen

9.5 Vapaaehtoistoimintaan kannustaminen

Kyselylomakkeessa oli avoin kysymys, johon vastaajien tuli kertoa, miten ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistoimintaan. Sisällönanalyysillä saatuja pääluokkia olivat: ei osaa sanoa, asiasta tiedottaminen/infoaminen/kertominen,

tunteisiin vetoaminen, pienet porkkanat (henkiset ja materiaaliset) ja ihmisten oma tahto tulee olla taustalla.

Ihminen, ketä lähtee mukaan, on lähdettävä omasta tahdostaan ja sydämestään.

Mainoksilla TV:ssä ja lehdissä + kaupungilla.

Omalla inhimillisyydellä. Rohkealla oman heikkouden ja rajallisuuden näyttämällä. Uskalluksella myöntää ja näyttää, että tarvitsemme toisiamme ja, että olosuhteista ja asioista huolimatta yhdessä toisiamme auttamalla selvitään.

Tiedottamalla enemmän toimintatavoista ja –muodoista.

Ihmisillä tulisi olla mahdollisuus osallistua myös pienimuotoisesti. Kaikilla ei ole aikaa ja jaksamista olla hommissa joka viikonloppu ja kaikki arki-illat.

Kertomalla minkälaisia hyviä kokemuksia vapaaehtoistyöntekijät ovat toiminnasta saaneet. Laittamalla porkkana joka voi olla henkistä pääomaa ja kokemusta materiaalsen vastikkeen sijaan.

Järjestöt ja seurat voisivat pitää rekrytointitilaisuuksia kaupungilla.

Jakamalla tietoa osallistumismahdollisuuksista. Hyvät ja kiinnostavat nettisivut, josta löytyy melkein kaikki tieto. Ei tungeta liikaa ihmisten elämään -> ärsyttää.

Tarjoamalla kurssimuotoista koulutusta eri aiheista ja alueilta.

Kertomalla avuntarpeesta.

9.6 Vapaaehtoistyöhön liitetyt toimintaperiaatteet

Vastanneiden tuli valita kahdeksasta vapaaehtoistyön toimintaperiaatteesta kolme, jotka he liittävät vapaaehtoistyöhön. Vaihtoehtoina olivat inhimillisuus, tasapuolisuus, puolueettomuus, ajankohtaisuus, riippumattomuus, ihmisten välinen ykseys, kansainvälisyys sekä kohta, jossa vastanneet saivat kertoa myös

yhden oman toimintaperiaatteen, jonka he liittäisivät vapaaehtoistyöhön. Suurin osa vastanneista (77,6 %) valitsi toimintaperiaatteen inhimillisyys. Yli puolet vastanneista (55,8 %) valitsi toimintaperiaatteen tasapuolisuus ja hieman alle puolet (44,9 %) valitsi toimintaperiaatteen puolueettomuus. Vastanneista 34 % valitsi toimintaperiaatteen ihmisten välinen ykseys, 19,7 % ajankohtaisuuden, 19 % riippumattomuuden ja 15,6 % kansainvälisyyden. Vain 4,8 % vastaajista valitsi kohdan, jossa sai kertoa yhden oman toimintaperiaatteen, jonka he liittäivät vapaaehtoistyöhön. (kuvio 6.) Näitä toimintaperiaatteita olivat läsnäolo, elämäntapa, auttamishalu, toisen kunnioittaminen/arvostus, kiinnostavuus, yksilöllisyys ja lähimmäisten tukeminen.

KUVIO 6. Vapaaehtoistyön toimintaperiaatteet

9.7 Ammattitaidon ja harrastuksien hyödyntäminen vapaaehtoistyössä

Vastaajista 32,7 % voi hyödyntää omaa ammattitaitoaan ja harrastustaan vapaaehtoistyössä. Vastaajista 28,6 % ei koe voivansa hyödyntää omaa ammattitaitoaan ja harrastustaan vapaaehtoistyössä. (kuvio 7.) Vastaajia pyydettiin tarkentamaan, mitä ammattitaitoa ja harrastuksia he voisivat hyödyntää vapaaehtoistyössä. Sisällönanalyysillä saatuja pääluokkia olivat: sosiaali- ja terveysala,

musiikki, ihmissuhdetaidot, kädentaidot, media, kielitaito, liikunta, pankkiosaaminen, kuljetus, seurakuntatoiminta, kerhotoiminta ja järjestötoiminta.

Sosionomiksi kouluttaudun, joten on pätevyyttä toimia ja ohjata esim. alkoholisoituneiden ihmisten kanssa.

Sairaanhoitaja. Kokemusta Mannerheimin lastensuojeluliitossa toimimisesta.

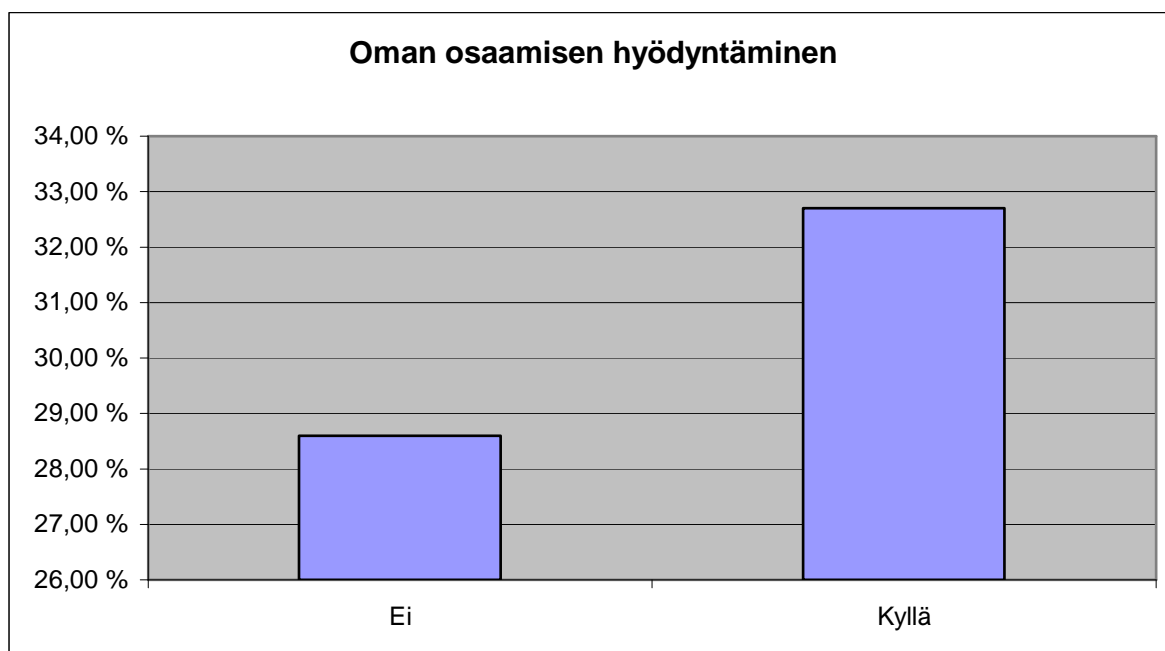
Sosiaalisuus/erilaisten ihmisten hyväksyminen.

Psykologia ja psykoterapiaopinnot, kuntoryhmän vetäjänä toiminut.

PR, mainonta, organisointi.

Ehkä jakamalla lääkkeitä dosetteihin (olen farmaseutti) tai muuten neuvomalla lääkkeiden oikeassa käytössä.

Tähän kyselylomakkeen kysymykseen (kysymys nro 10) jätti vastaamatta 38,8 % vastaajista.

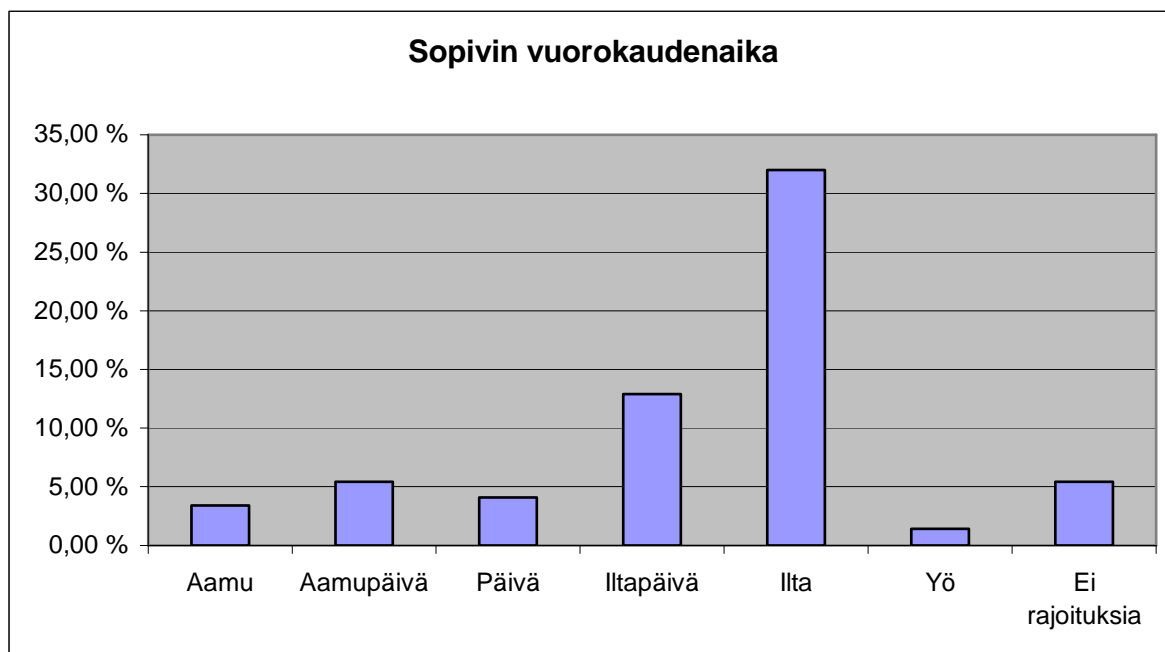

KUVIO 7. Oman osaamisen hyödyntäminen

9.8 Vastaajien valmius osallistua vapaaehtoistoimintaan

Tässä alatutkimusongelmassa pyrittiin selvittämään vastaajien valmiutta osallistua vapaaehtoistoimintaan. Vastaajien tuli kertoa itselleen sopivin vuorokaudenaika ja ajankohta, jolloin he olisivat valmiita toimimaan vapaaehtoistoiminnassa. Lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan, kuinka usein he olisivat valmiita toimimaan vapaaehtoistoiminnassa.

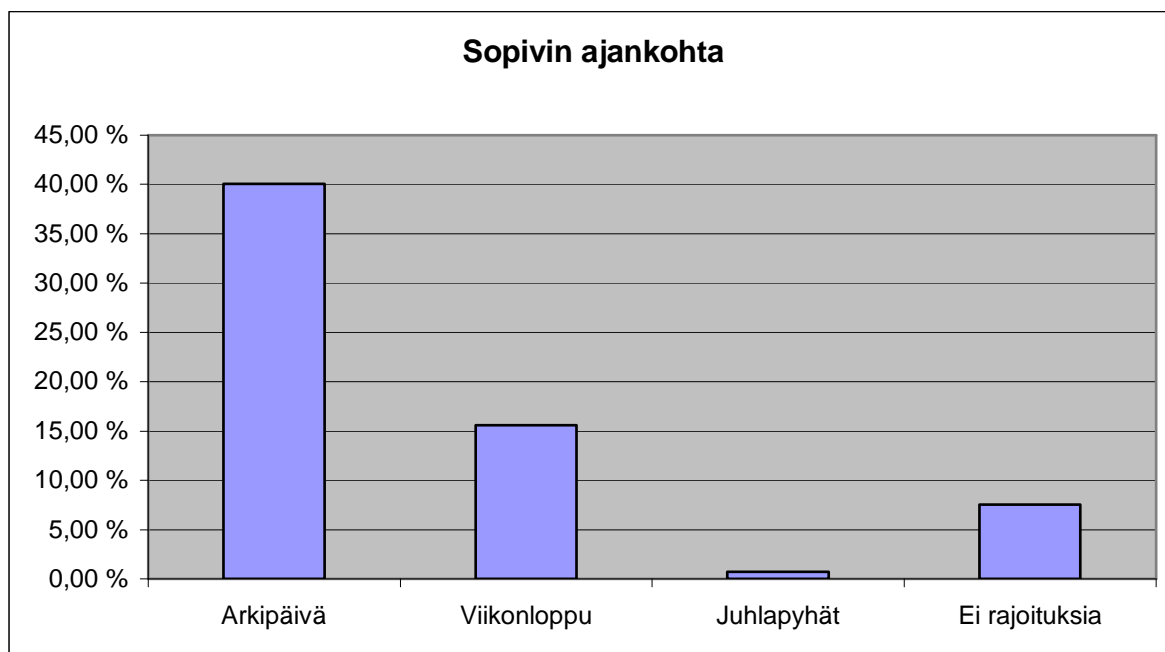
Suurimmalle osalle vastaajista (32 %) sopivin vuorokaudenaika vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle on ilta. Seuraavaksi sopivin vuorokaudenaika vastaajille (12,9 %) on iltapäivä. Yhtä sopivia vuorokaudenaikoja vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle ovat aamupäivä (5,4 %) ja ei rajoituksia (5,4 %). Vastaajista 4,1 % pitää päivää ja 3,4 % aamua vuorokaudenajoista sopivimpana. Vähiten sopivin vuorokaudenaika vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle vastaajien mielestä (1,4 %) on yö. (kuvio 8.) Tähän kyselylomakkeen kysymykseen (kysymys nro 11) jätti vastaamatta 35,4 % vastaajista.

KUVIO 8. Sopivin vuorokaudenaika

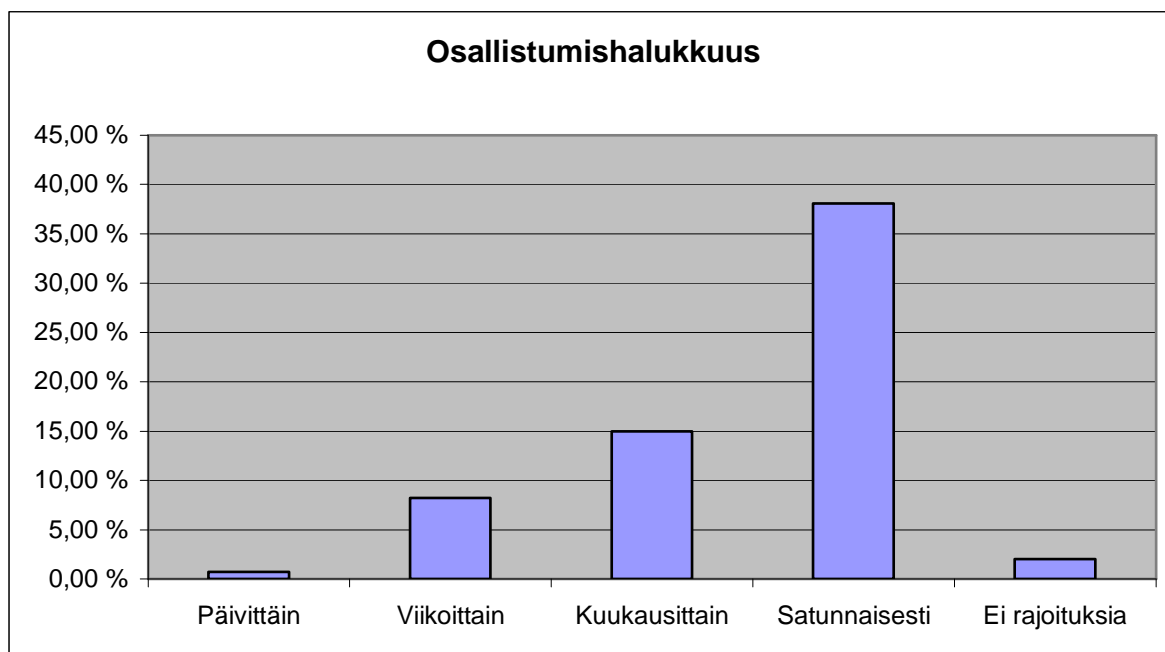
Vastaajista suurin osa (40,1 %) pitää parhaana ajankohtana vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle arkipäivää. Vastaajista 15,6 %:lle viikonloppu sopii parhai-

ten. Vastaajista 7,5 % ilmoittaa, että heillä ei ole rajoituksia ajankohdan suhteen vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Vastaajista 0,7 % on valmis osallistumaan vapaaehtoistoimintaan juhlapyhinä. (kuvio 9.) Tähän kyselylomakkeen kysymykseen (kysymys nro 12) jätti vastaamatta 36,1 % vastaajista.

KUVIO 9. Sopivin ajankohta

Suurin osa vastaajista (38,1 %) on halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan satunnaisesti. Vastanneista 15 % on halukas osallistumaan kuukausittain ja 8,2 % viikoittain. Vastaajista 2 % ilmoittaa, että heillä ei ole rajoituksia siihen, kuinka usein he voivat osallistua vapaaehtoistoimintaan. Vastaajista vain 0,7 % ilmoittaa olevansa halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan päivittäin. (kuvio 10.) Tähän kyselylomakkeen kysymykseen (kysymys nro 13) jätti vastaamatta 36,1 % vastaajista.

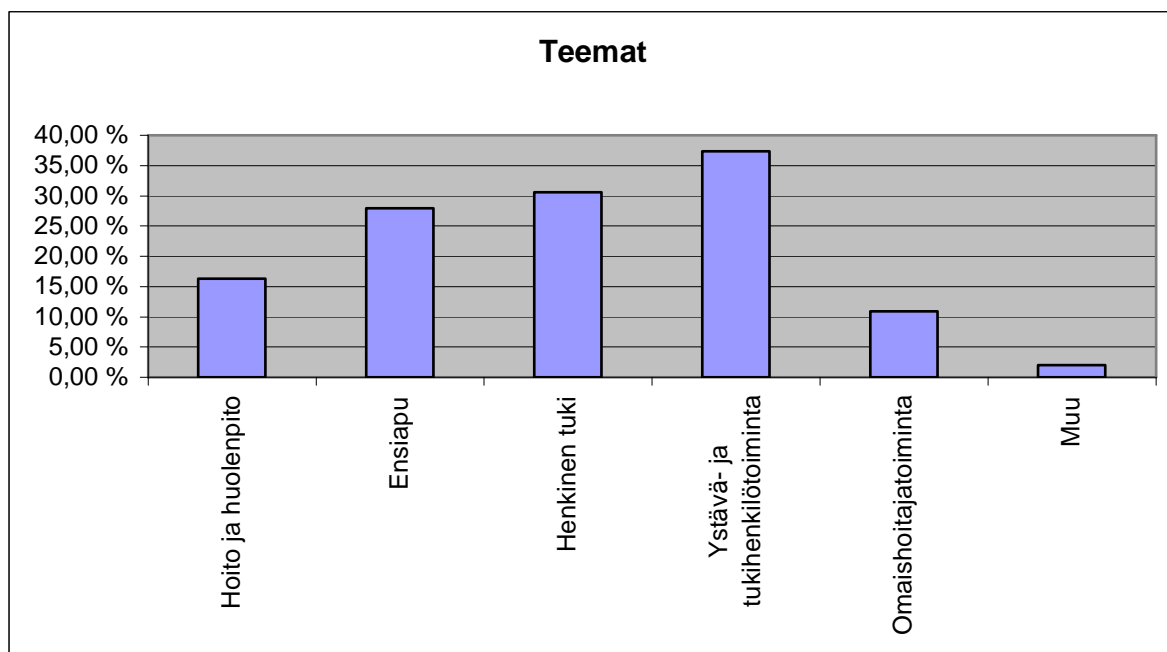

KUVIO 10. Osallistumishalukkuus

9.9 Vapaaehtoistoiminnan teemat

Vastaajia pyydettiin valitsemaan kuudesta teemasta kolme merkityksellisintä teemaa, joista he haluaisivat tietoa/koulutusta vapaaehtoistyöhön lähtemisen tueksi. Mahdollisia teemoja olivat hoito ja huolenpito, ensiapu, henkinen tuki, ystävä- ja tukihenkilötoiminta, omaishoitajatoiminta ja kohta, jossa sai mainita jonkun muun teeman. Tähän kyselylomakkeen kysymykseen (kysymys nro 14) jätti vastaamatta 43,5 % vastaajista.

Vastaajista 37,4 % haluaa tietoa/koulutusta ystävä- ja tukihenkilötoiminnasta ja 30,6 % henkisestä tuesta. Vastanneista 27,9 % haluaa tietoa/koulutusta ensiavusta ja 16,3 % hoito ja huolenpidosta. Omaishoitajatoiminnasta haluaa tietoa/koulutusta 10,5 % vastanneista. Vain 2 % vastaajista mainitsee jonkun muun teeman. (kuvio 11.) Näitä teemoja ovat harrastukset, kriisiytyö, musiikki ja Afrikan köyhät.

KUVIO 11. Vapaaehtoistoiminnan teemat

10 TULOSTEN TARKASTELU JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Monissa tapauksissa Suomea pidetään maana, jossa on korkeat julkiset palvelut ja vähän vapaaehtoisia ja vapaaehtoistyötä. Kuitenkin valtakunnallinen ja kansainvälinen tutkimus viittaa siihen, että vapaaehtoistoiminnan aktiivisuus on Suomessa samaa luokkaa tai korkeampi kuin monissa muissa Euroopan maissa. Esimerkiksi kirkon vapaaehtoistoiminnan määrä on jatkuvasti kasvanut Suomessa. Tuoreiden tutkimusten mukaan halukkuus auttaa, altruismi, ei ole kadonnut Suomesta. (Matthies 2006, 181 - 182.) Vapaaehtoistyöstä ollaan siis edelleen kiinnostuneita, mutta tämän ajan ilmiönä on se, että pitkäaikainen sitoutuminen ei enää motivoi (Viljakainen 2006, 5).

Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n erikoislehden, Liikunnan ja Urheilun Maailma, artikkelissa, Julkishallinnon ja kolmannen sektorin hyvät suhteet mahdollistavat yhteistyön, mainitaan, että suurissa kaupungeissa 52 prosenttia ihmisistä olisi kiinnostunut osallistumaan vapaaehtoistoimintaan. Maaseuduilla kiinnostus vapaaehtoistoimintaa kohtaan on suurempi (60 %). (SLU Liikunnan ja Urheilun Maailma 2006.) MUKAVA-hankkeen vapaaehtoistoimintaprojektin tutkimuksessa ilmenee, että 7. ja 8. luokkien oppilaat ovat erittäin kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta. Tytöistä peräti 95 prosenttia ja pojista 75 prosenttia oli kiinnostunut jostakin vapaaehtoistoiminnan muodosta. (MUKAVA-hanke 2002-2005.)

Ikäinstituutin Vavero-hankkeessa kerättiin syksyllä 2008 kyselyaineisto pääkaupunkiseudun järjestöjen 60 vuotta täyttäneiltä jäseniltä. Kiinnostuksen kohteena oli ikääntyneiden osallistuminen vapaaehtoistoimintaan sekä erilaiseen yhdistys-, harrastus- ja vapaa-ajantoimintaan. Kysely lähetettiin kahdeksan erilaisen järjestön (liiton/piirin) kautta. Nämä järjestöt olivat neljän tyyppisiä: eläkeläisjärjestöjä, terveysjärjestöjä, kulttuurijärjestöjä ja liikuntajärjestöjä. Lomakkeita lähetettiin kaikkiaan 886 ja kyselyyn vastasi 385 henkilöä. Niiltä vastaajilta, jotka eivät kyselyajankohtana osallistuneet vapaaehtoistoimintaan, tiedusteltiin kiinnostusta osallistua tällaiseen toimintaan. Vastaajia oli kaikkiaan 221, ja heistä neljännes oli kiinnostunut osallistumaan vapaaehtoistoimintaan ja kolmasosa ei. Kysymykseen vastaaminen oli selvästi vaikeaa, mitä osoittaa "ei osaa sanoa" -

vastanneiden suuri osuus (41 %). Ikäryhmittäin tarkastellen kiinnostus oli yleisempää nuoremmissa ikäryhmässä: 60 - 69-vuotiaista 33 % oli kiinnostunut osallistumisesta, kun taas 70 vuotta täyttäneistä kiinnostuneita oli 16 %. Ei osaa sanoa -vaihtoehdon valitseminen oli yleisempää vanhimpien ikäryhmässä. (Rajaniemi 2009, 20 - 21.)

Tutkijoiden käyttämään kyselylomakkeeseen vastanneista porilaisista noin yksi viidesosa (22,4 %) on kiinnostunut vapaaehtoistyöstä. Tämä luku on pienempi verrattuna edellä mainittuihin tutkimustuloksiin. Tutkimustulosten perusteella voidaan sanoa, että porilaiset ovat vähemmän kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta kuin suurkaupungeissa ja maaseuduilla asuvat. Tarkempi vertailutulos saataisiin, jos käytettävissä ja vertailukohteena olisi tutkimus jonkin toisen kaupungin asukkaiden kiinnostuksesta vapaaehtoistoimintaa kohtaan.

Anne Birgitta Yeungin artikkelissa, Nuoret ja vapaaehtoistoiminta – Mahdoton yhtälö?, ilmenee, että lähes 40 % kaikista suomalaisista ei ole kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta, kun taas nuorista 25 % ei ole kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta (Yeung 2004b). Anne Birgitta Pessin kyselytutkimukset osoittavat syitä siihen, miksi ihmiset eivät ole kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta: ei ole aikaa (44 %), ei erityistä syytä (13 %), ei ole pyydetty mukaan (11 %), ei ole tullut ajatelleeksi (5 %), ei tiedä miten pääsee mukaan (3 %), ei ole annettavaa (3 %), aiemmat huonot kokemukset (1 %) ja ei usko asiaan (1 %) (Pessi 2008, 21). Suomen Sydänliitto ry:n verkkolehden artikkelissa, Ikääntyneet osallistuvat mielellään vapaaehtoistoimintaan, kerrotaan keskeisimmiksi syiksi olla osallistumatta vapaaehtoistoimintaan ajanpuute, terveydelliset syyt ja ettei kukaan ole pyytänyt mukaan (Sydän – verkkolehti 2009).

Jere Rajaniemen tutkimuksessa, Ikäinstituutin Vavero – hankkeesta, saatiin kaikkiaan 65 avovastausta myös niiltä, jotka eivät olleet kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta. Yleisin vastaus oli se, että on muuta tekemistä, kuten omien läheisten auttamista tai yksinkertaisesti vain muita aktiviteetteja. Myös ajan puutteesta puhuttiin. Osa ilmoitti, että terveydelliset syyt estävät osallistumisen. Lisäksi muutamat ajattelivat, etteivät he ole enää sopivan ikäisiä vapaaehtoistoimintaan. Muutama maininta oli myös vapaaehtoistoiminnan sitovuudesta,

esimerkiksi, ettei vapaaehtoistyö saisi olla liian sitovaa, vaan satunnaista tai projektiluontoista. (Rajaniemi 2009, 21.)

Tutkijoiden käyttämään kyselylomakkeeseen vastanneista porilaisista yli puolet (59,2 %) ei ole kyselyhetkellä ollut kiinnostunut vapaaehtoistyöstä. Vastaajista 12,4 % puolestaan ei ole lainkaan kiinnostunut vapaaehtoistyöstä. Tutkijoiden mielestä ei ole kannattavaa verrata vastausprosenttia 59,2 edellä mainittuihin muiden tutkimuksien tuloksiin, koska vastaajat eivät ole kyselyhetkellä (vuonna 2007) olleet kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä, mutta voivat olla kiinnostuneita tällä hetkellä. Sen sijaan tutkijoiden kyselyyn vuonna 2007 vastanneista porilaisista 12,4 prosenttia vastasi, ettei ole lainkaan kiinnostunut vapaaehtoistyöstä. Tämä prosenttiluku poikkeaa huomattavasti Yeungin (2008) artikkelissa mainitusta tutkimustuloksesta, jossa lähes 40 % kaikista suomalaisista ei ole kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta. Voidaan siis päätellä, että porilaisista vain pieni osa ei ole lainkaan kiinnostunut vapaaehtoistyöstä, kun taas suuri osa koko Suomen väestöstä ei ole kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta.

Tutkijoiden löytämiä syitä siihen, miksi porilaiset eivät ole kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta: ei ole aikaa, ei jaksaa, omat henkilökohtaiset syyt, palkattomuus ja ei kiinnostusta vapaaehtoistoimintaa kohtaan. Nämä syyt ovat samankaltaisia Anne Birgitta Pessin kyselytutkimuksien saamien syiden, Suomen Sydänliitto ry:n verkkolehden artikkelissa julkaistujen syiden sekä Jere Rajaniemen tutkimuksessa saatujen syiden kanssa. Yleisin syy, miksi ihmiset eivät ole kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta, on se, että ihmisillä ei ole aikaa. Tämä syy nousee esille kaikkien vertailussa mukana olleiden osapuolien tuloksissa.

Tutkijat tutkivat vastaajien ikäluokan, sukupuolen ja ammatin yhteyttä vastaajien kiinnostukseen vapaaehtoistoimintaa kohtaan ristiintaulukoinnin avulla. Tulokseksi tästä saatiin, että ikäluokalla, sukupuolella ja ammatilla ei ole merkitystä siihen, ovatko vastaajat kiinnostuneita vapaaehtoistyöstä. Tutkijoiden mielestä tämä on hienoa. Tutkijat odottivat toisenlaisia tuloksia ristiintaulukoinnista. Tutkijat odottivat, että vastaajista olisi noussut esille jokin tietty ikäluokka ja sukupuoli, joka olisi ollut erityisen kiinnostunut vapaaehtoistoiminnasta. Myös vastaajan

ammattilla (työssä, työtön, eläkkeellä, muu) ajateltiin olevan merkitystä kiinnostukseen vapaaehtoistoiminnasta.

Anne Birgitta Yeungin tutkimuksessa (Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – Ihanteita vai todellisuutta?) suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan ilmenee, että selvästi suosituin (30 %) suomalaisten vapaaehtoistoiminnan alue on urheilu ja liikunta. Toiseksi eniten osallistutaan terveys- ja sosiaalialoihin (25 %) ja kolmanneksi eniten lasten ja nuorten kasvatustieteisiin (22 %). (Yeung 2002b.)

Tutkijoiden saamat tulokset vapaaehtoistehtävistä, joissa porilaiset halusivat toimia, ovat samansuuntaisia, kuin Yeungin (2002) tutkimuksessa. Tutkijoiden käyttämässä kyselylomakkeessa ei ollut kohtaa, jossa mieluisaksi vapaaehtoistehtäväksi olisi voinut valita urheilun tai liikunnan. Yeungin (2002) tutkimuksessa urheilu ja liikunta - kohta on saanut suurimman kannatuksen vapaaehtoistehtävänä. Porilaisista vastaajista suurin osa (32,7 %) haluaa toimia ystävä- ja tukihenkilönä. Toiseksi eniten (30,6 %) kiinnostusta herättää toimiminen lasten ja nuorten kanssa. Suurta mielenkiintoa herättävät vielä ensiapuryhmässä toimiminen (19 %), ikääntyvien vanhusten kanssa toimiminen (18,4 %) ja toimiminen keräyksissä ja erilaisissa tapahtumissa (16,8 %).

Tutkijat tutkivat vastaajien ikäluokan ja sukupuolen yhteyttä vapaaehtoistehtäviin, joissa vastaajat halusivat toimia. Vastaajien ikäluokalla on vaikutusta siihen, että vastaajat halusivat toimia vapaaehtoistehtävissä omaishoitajan tukena, ensiapuryhmässä sekä lasten ja nuorten kanssa. Vastaajista 46-vuotiaat ja tästä vanhemmat halusivat toimia omaishoitajan tukena. Vastaajista 15 - 25-vuotiaat ja 26 - 35-vuotiaat halusivat toimia ensiapuryhmässä sekä lasten ja nuorten kanssa. Tutkijoiden mielestä tällaiset tulokset olivat odotettavissa. Vastaajien sukupuolella on huomattavan paljon merkitystä siihen, että vastaajat halusivat toimia vapaaehtoistehtävissä järjestön luottamustehtävissä. Miehet haluavat toimia luottamustehtävissä järjestössä. Tämä tulos oli odotettavissa, mutta tutkijat odottivat myös, että ensiapuryhmässä toimiminen olisi ollut tilastollisesti merkittävää miesten kohdalla.

Yeungin (2002) tutkimuksen mukaan suomalaiset osallistuvat vapaaehtoistoimintaan aktiivisesti. Lähes kaksi viidestä (37 %) on mukana vapaaehtoistoiminnassa. Naiset, miehet, nuoret ja vanhat osallistuvat toimintaan keskimäärin yhtä paljon. Vapaaehtoistoiminnan aktiivisin joukko löytyy Länsi-Suomesta. Passiivisimmin toimintaan osallistutaan Etelä-Suomessa ja suurissa kaupungeissa. (Yeung 2002b.)

Tutkijoiden aineistosta saatujen tuloksien mukaan porilaisista toimi kyselyhetkellä vain 13,6 prosenttia vapaaehtoistyössä. Yllättävän suuri osa vastanneista (82,3 %) ei toiminut kyselyhetkellä vapaaehtoistyössä. Tutkijoiden tulokset poikkeavat Yeungin (2002) tutkimustuloksista, joissa lähes kaksi viidestä on mukana vapaaehtoistoiminnassa ja vapaaehtoistoiminnan aktiivisin joukko löytyy Länsi-Suomesta. Pori kuuluu Länsi-Suomen lääniin, mutta porilaiset eivät tutkimustulosten perusteella ole vapaaehtoistyöntekijöiden aktiivisimmasta päästä.

Valtakunnallisten tutkimusten mukaan vapaaehtoistyö kiinnostaa, mutta uusien toimijoiden mukaan saaminen tuntuu olevan silti hyvin haasteellista. Aiheesta ajankohtaisen tekee mm. väestön ikääntyminen ja aktiivisten ”suuret ikäluokkien” jääminen pois järjestöjen toiminnasta. Vapaaehtoistyön tarve on kasvava, ja vaarana onkin innokkaiden palaminen loppuun, jos toiminnalle on tarvetta enemmän kuin tekijöitä. (Laurikainen 2009, 20.) Kansalaistoiminta on edelleen vetovoimaista eri muodoissaan. Toisaalta yhdistykset ovat nyt ja tulevaisuudessa kilpailuasetelmassa keskenään. Ne joutuvat ponnistelemaan vapaaehtoisten toimijoiden rekrytoinnissa, kun vaihtoehtoisia houkuttelevia toiminnan muotoja ja kohteita syntyy koko ajan lisää. Modernia vapaaehtoistoimijaa houkutellaan mukaan selkeästi rajatuilla ja kohdistetuilla hankkeilla, matalilla osallistumisen kynnyksillä ja mahdollisuuksilla osallistua myös lyhytaikaisiin projekteihin. (Heikkala i.a.)

Porilaisten näkemykset siitä, miten ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistoimintaan, ovat asiasta tiedottaminen/infoaminen/kertominen, vetoaminen tunteisiin, pienet porkkanat (henkiset ja materiaaliset) ja ihmisten oma tahto tulee olla taustalla. Jotkut vastasivat myös, etteivät osaa sanoa. Monien vastanneiden mielestä paras kannustamisen keino on erilainen informoiminen vapaa-

ehtoistoiminnasta. Tämän vuoksi olisi hyvä järjestää infotilaisuuksia eri vapaaehtoistoiminnan muodoista ja tiedottaa toiminnasta ja mukaan lähtemisestä eri medioissa. Tällä tavoin ihmisten kynnys lähteä mukaan voisi madaltua, koska heillä olisi enemmän tietoa vapaaehtoistoimintaa koskevista asioista.

Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen ja sen useuden tarkastelu on hyvin hankalaa, sillä vapaaehtoistoiminta ei ole käsite, joka ymmärretään yhtenäisellä tavalla. Usein vapaaehtoistoiminta ymmärretään apua tarvitsevien auttamisena, mutta esimerkiksi järjestöissä se ymmärretään tätä monimuotoisemmin. Ikäinstituutin Vavero-hankkeessa kerättiin syksyllä 2008 kyselyaineisto pääkaupunkiseudun järjestöjen 60 vuotta täyttäneiltä jäseniltä. Kiinnostuksen kohteena oli ikääntyneiden osallistuminen vapaaehtoistoimintaan sekä erilaiseen yhdistys-, harrastus- ja vapaa-ajantoimintaan. Vastaajista 15,5 % osallistui vapaaehtoistoimintaan useamman kerran viikossa, 21,1 % noin kerran viikossa, 26,3 % vähintään kerran kuukaudessa, 14,8 % vähintään kerran vuodessa ja 22,4 % harvemmin. (Rajaniemi 2009, 20.) Anne Birgitta Yeungin kirjoittamassa artikkelissa, Suomalainen vapaaehtoistoiminta kansanvälisessä kentässä, ilmenee, että suomalaiset käyttävät vapaaehtoistoimintaan keskimäärin lähes 18 tuntia kuukaudessa eli yli neljä tuntia viikossa (Yeung 2004c).

Marcel Erlinghagenin ja Karsten Hankin tutkimuksessa, *The participation of older Europeans in volunteer work* - Ikääntyneiden eurooppalaisten osallistuminen vapaaehtoistyöhön, on tutkittu 50 vuotta täyttäneiden osallistumista vapaaehtoistyöhön 10:ssä Euroopan maassa. Mukana olevat maat olivat Ruotsi, Tanska, Saksa, Alankomaat, Ranska, Sveitsi, Itävalta, Italia, Espanja ja Kreikka. Haastatteluja tehtiin kaikkiaan 22 000. (Erlinghagen & Hank 2005, 4.) Haastatteluissa kysyttiin, olivatko vastaajat tehneet aktiivista vapaaehtoistoimintaa tai hyväntekeväisyystyötä haastattelua edeltäneen kuukauden aikana. Melkein viidennes (18 %) vapaaehtoistyötä tehneistä vastaajista oli tehnyt vapaaehtoistyötä melkein päivittäin, lähes puolet (45 %) vapaaehtoisista oli osallistunut melkein joka viikko ja hieman enemmän kuin kolmannes (37 %) oli tehnyt vapaaehtoistyötä harvemmin. (Erlinghagen & Hank 2005, 6.)

Tutkijoiden aineistosta saamien tulosten mukaan kyselyyn vastanneille porilaisille sopivin vuorokaudenaika tehdä vapaaehtoistyötä on ilta (32 %). Toiseksi eniten kannatusta sai iltapäivä (12,9 %). Vastaaajista suurin osa (40,1 %) kokee parhaaksi ajankohdaksi vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle arkipäivän. Vastaaajista 15,6 % valitsi sopivimmaksi ajankohdaksi viikonlopun. Suurin osa vastaajista (38,1 %) on halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan satunnaisesti. Vain 15 % vastanneista on halukas osallistumaan kuukausittain. Tutkijat voivat todeta tutkimustuloksista, että vastaajat haluaisivat toimia vapaaehtoistyössä satunnaisesti arki-iltaisain. Porilaisista vastaajista vain pieni osa on halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan päivittäin tai viikoittain. Tämän vuoksi tutkimustulos poikkeaa Yeungin (2004) artikkelissa mainitusta tutkimustuloksesta sekä Erlinghagenin ja Hankin (2005) tutkimustuloksista. Rajaniemen (2009) tutkimustulokset ovat lähempänä tutkijoiden saamia tutkimustuloksia porilaisten osallistumishalukkuudesta.

11 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Luotettavuuden arviointi on keskeinen osa tieteellistä tutkimusta, sillä tutkimukselle on asetettu tiettyjä normeja ja arvoja, joihin sen tulisi pyrkiä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkimuksen tarkoituksena on saada mahdollisimman luotettavaa ja totuudenmukaista tietoa. Tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa käytetään validiteetti- ja reliabiliteetikäsitteitä, jotka molemmat tarkoittavat luotettavuutta. (Kananen 2008, 79.)

Reliabiliteetti tarkoittaa saatujen tulosten pysyvyyttä eli toistettaessa tutkimus saadaan samat tulokset (Kananen 2008, 79). Puutteellinen reliabiliteetti johtuu yleensä satunnaisvirheistä. Otanta sekä erilaiset mittaus- ja käsittelyvirheet aiheuttavat satunnaisvirheitä. Tulosten tarkkuus riippuu tiettyyn rajaan saakka otoksen koosta. Mitä pienempi otos on, sitä sattumanvaraisempia tuloksia saadaan. (Heikkilä 1998, 179.) Tutkijat pitävät tutkimustuloksia melko luotettavina, koska otoskoko on suuri. Kyselylomakkeita saatiin kerättyä 191 kappaletta. Näistä kyselylomakkeista hyödynnettiin tutkimukseen 147 kappaletta. Tutkijat pitävät kyselylomakkeen käyttöä luotettavana, koska vastaaja voi anonyymisti kertoa mielipiteensä paperille. Esimerkiksi haastattelutilanteessa haastateltava ei välttämättä pysty kasvotusten kertomaan todellista mielipidettään kysyttävästä asiasta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa reliabiliteetin todentaminen on yksinkertaista, sillä tutkimuksen vaiheet voidaan toistaa edellyttäen, että tutkimuksen kaikki vaiheet on dokumentoitu riittävän tarkasti (Kananen 2008, 83). Tämä tutkimus on toistettavissa, koska tutkijat ovat dokumentoineet tutkimuksen vaiheet.

Validiteetti kuvaa, missä määrin on onnistuttu mittaamaan juuri sitä mitä pitikin mitata. Kysely- ja haastattelututkimuksissa siihen vaikuttaa se, miten onnistuneita kysymykset ovat, eli voidaanko niiden avulla saada ratkaisu tutkimusongelmaan. (Heikkilä 1998, 178.) Tutkijoiden mielestä kyselylomakkeen kysymyksillä saatiin hyvin vastaukset tutkimusongelmiin. Validiteettipohdinta voidaan rajoittaa koskemaan sisäistä ja ulkoista validiteettia, joista muodostuu kokonaisvaliditeetti. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan tutkimusprosessin systemaattista

luotettavuutta erotuksena reliabiliteetista. Ulkoisella validiteetilla tarkoitetaan tutkimustuloksen yleistettävyyttä. (Kananen 2008, 83.) Tutkijoiden mielestä tutkimustulokset ovat yleistettävissä Porin väestöön, koska otos oli melko suuri.

Tutkimuksessa velvollisuuseettinen normi on tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuus (Kuula 2006, 22). Koska kysely toteutettiin gallup-kyselynä, ihmiset saivat paikan päällä mahdollisuuden valita, haluavatko he vastata kyselyyn vai eivät. Tutkijat itse viime kädessä tekevät tutkimustyössään omat eettiset ratkaisunsa ja vastaavat niistä. Tutkijan tehtävä on noudattaa sovittuja periaatteita omassa tutkimustyössään. (Kuula 2006, 26.) Epärehellisyys on vältettävä tutkimustyön kaikissa vaiheissa (Hirsjärvi ym. 2007, 25). Tutkijat ovat rehellisesti kirjanneet tulokset ja johtopäätökset, ja tutkimuksessa käytetyn teorian tiedon lähdemerkinnät on kirjattu oikeaoppisesti.

12 POHDINTA

Tutkijoiden saamat tulokset poikkeavat jonkin verran muista tutkimuksista, mutta yhtäläisyyksiäkin löytyi. Vaikka vapaaehtoistoimintaa on tutkittu paljon, tutkijoiden mielestä tutkimustulokset antavat lisää tietoa vapaaehtoistoinnasta, ja tutkimustuloksia voidaan käyttää hyödyksi ihmisten rekrytoimisessa mukaan vapaaehtoistyöhön. Tutkimustulokset palvelevat ennen kaikkea porilaisia, ja tämän vuoksi tutkimustulokset ovat tärkeitä ennen kaikkea Porin alueella toimiville vapaaehtoisjärjestöille.

Tutkimustuloksista käy ilmi, etteivät porilaiset olleet vuonna 2007 kovin innokkaita toimimaan vapaaehtoistyössä. Tutkijoiden mielestä on sääli, etteivät porilaiset ole innokkaita toimimaan vapaaehtoistyössä, koska vapaaehtoistyö on tärkeää ja vapaaehtoisia tarvitaan aina. Vapaaehtoistyöntekijöistä on myös kova pula. Tutkijat pohtivat kuitenkin sitä, ovatko vastaajat ymmärtäneet vapaaehtoistoinnassa työskentelemisen moninaisuuden. Vapaaehtoistyö ei tarkoita pelkästään järjestöissä toimimista, vaan vapaaehtoistyöksi voidaan katsoa myös esimerkiksi tutor-toiminta, naapurin tai lähimmäisen auttaminen, urheiluseurojen valmentaminen ja talkootyöt.

Porilaisten mielestä vapaaehtoistoimintaan tulisi kannustaa ihmisiä mukaan mainostamalla ja tiedottamalla. Tutkijoiden mielestä olisi hyvä järjestää esimerkiksi vapaaehtoistoimintapäivä tai -päiviä, jossa olisi eri järjestöjen infopisteitä. Ihmiset saisivat kiertää näitä pisteitä läpi ja tutustua eri vapaaehtoistoimintamuotoihin. Tällaisissa tapahtumissa ihmiset voisivat lähteä helpommin mukaan vapaaehtoistyöhön. Ihmisten kynnys mukaan lähtemiselle voisi olla matalampi, koska he saisivat keskustella ja kysellä asioista kasvotusten järjestöjen edustajien kanssa. Tutkijoiden mielestä on tärkeää, että ihmiset saavat itse kertoa ajatuksiaan ja tuntemuksiaan, miten heitä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistoimintaan. Näitä vastauksia voidaan käyttää hyödyksi tulevaisuudessa, kun halutaan saada ihmisiä mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Porilaiset eivät ole kyselyhetkellä juurikaan tuoneet esille kiinnostustaan vapaaehtoistoimintaa kohtaan, koska vastaajista vain noin yksi viidesosa ilmaisee kiinnostuksensa siihen. Tutkijoiden mielestä on harmillista, että porilaiset eivät ole kovinkaan kiinnostuneita tästä. Kyselylomakkeen kysymyksestä numero 8 olisi voinut jättää vastausvaihtoehdon ”en tällä hetkellä” pois, koska suurin osa vastaajista valitsi tämän vaihtoehdon (liite 1). Tutkimustulos olisi voinut olla erilainen, jos kyselylomakkeessa olisi ollut pelkästään kyllä- ja ei-vastausvaihtoehto.

Porilaiset eivät ole kiinnostuneita vapaaehtoistoiminnasta, koska heillä ei ole aikaa siihen. Aikaisemmissakin tutkimustuloksissa on vapaaehtoistoiminnan kiinnostuneisuuden esteeksi noussut esille ajan puute. Tutkijoiden mielestä ihmisten elämät ovat muuttuneet ajan myötä yhä enemmän hektisimmäksi. Työsäkävillä perheellisillä ihmisillä on melko vähän aikaa mihinkään ”ylimääräiseen”. Toisaalta, jos näiltä ihmisiltä löytyisikin aikaa vapaaehtoistoiminnalle, he eivät välttämättä jaksaisi enää muun toimintansa ohella tehdä vapaaehtoistyötä. Tutkijoiden mielestä parhaimman panoksen vapaaehtoistyöhön voivat antaa eläkeläiset.

Tutkimuksen mukaan porilaisille sopisi osallistua vapaaehtoistoimintaan satunnaisesti arki-iltaisina. Useissa artikkeleissa ja joissain tutkimuksissakin vapaaehtoistoiminnasta on noussut esille vapaaehtoistyön sitovuus. Ihmiset haluaisivat mahdollisuuden osallistua vapaaehtoistoimintaan myös pienimuotoisesti. Kaikilla ei ole aikaa osallistua vapaaehtoistoimintaan toistuvasti joka viikko, tämän vuoksi ihmisiä olisi hyvä ottaa mukaan myös satunnaisesti. Tutkijoiden mielestä oli odotettavissa, että vastaajat haluaisivat toimia vapaaehtoistyössä arkena, koska ihmiset haluavat yleensä pyhittää viikonlopun omalle vapaa-ajalleen ja omille menoilleen.

Tutkijat ovat saaneet uutta tietoa tätä tutkimusta tehdessään. Tutkijat ovat oppineet kvantitatiivisen tutkimusmenetelmän käytön ja aineiston analysoinnin eri menetelmillä. Tutkijat ovat myös oppineet SPSS-tilasto-ohjelman käyttöä. Tutkijoilla on ollut hyvin aikaa tutkimuksen tekemiseen ja näin ollen tutkimukseen on

voitu paneutua hyvin. Tutkijat löysivät aiheesta paljon tietoa sekä kirjallisuudesta että internetistä.

Tutkijat ehdottavat jatkotutkimusaiheeksi vapaaehtoistoiminnan teemapäivän järjestämistä. Teemapäivään voisi kutsua vapaaehtoistoiminnan järjestöjä esittelemään toimintaansa ja kertomaan vapaaehtoistyöstä. Tutkijoiden mielestä teemapäivän voisi järjestää esimerkiksi varaamalla jokin tila, mihin eri järjestöt voisivat pystyttää oman infopisteensä. Näissä infopisteissä ihmiset voisivat kiertää tarkastelemassa, kuuntelemassa, kyselemässä ja keskustelemassa eri vapaaehtoistoiminnan muodoista. Tämän tilaisuuden jälkeen ihmisille voisi tehdä kyselyn, jossa tiedusteltaisiin esimerkiksi tällaisen tilaisuuden hyötyä ja ihmisten mukaan lähtemistä vapaaehtoistoimintaan tilaisuuden jälkeen.

LÄHTEET

- Bergström, Tarja; Koskinen-Ollonqvist, Pirjo; Leskinen, Leena & Serkkola, Ari 2002. Hanketuki – Kansalaisjärjestöjen terveyden edistämisen ohjelmatyö. Viitattu 23.10.2009
www.health.fi/content/files/toi_tem_hanketuki.pdf
- Björklund, Liisa 2008. Kannustaminen ja moraali - Kannustamisen idea suomalaisessa yhteiskuntapolitiikassa 1990-luvulta alkaen. Helsingin yliopisto. Systemaattisen teologian laitos. Teologinen tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 23.10.2009
<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/42599/kannusta.pdf?sequence=1>
- Erlinghagen, Marcel & Hank, Karsten 2005. The participation of older Europeans in volunteer work. Bochumin yliopisto. Työn ja tekniikan instituutti. Mannheimin yliopisto. Ikääntymisen kansantaloustieteen tutkimuslaitos. Tutkimus. Viitattu 18.3.2010 http://www.mea.uni-mannheim.de/mea_neu/pages/files/nopage_pubs/0v0ohjjzj0wt6j7e_dp71-05.pdf
- Eskelinen, Marjut 1999. Keittoa ja kansalaisoikeuksia. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Grönlund, Henrietta & Yeung, Anne Birgitta 2005. Nuorten aikuisten arvot, asenteet ja osallisuus. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 167 - 191.
- Harju, Ulla-Maija; Niemelä, Pauli; Ripatti, Jaakko; Siivonen, Teuvo & Särkelä, Riitta 2001. Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä. 1. painos. Helsinki: Edita Oyj.

Heikkala, Juhani i.a. Kansalaistoiminnalle on kysyntää. Viitattu 18.3.2010

http://kotisivukone.fi/files/yhdistykset.tiedottaa.net/article_2_10.pdf

Heikkilä, Tarja 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita Ab.

Helander, Voitto 1998. Kolmas sektori. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hyyppä, Markku 2002. Elinvoimaa yhteisöstä: sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ilmonen, Kaj 2000. Sosiaalinen pääoma ja luottamus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Ilmonen, Kaj 2004. Luottamus modernissa maailmassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kajanoja, Jouko 2010. Vapaaehtoistyö ja sosiaalinen pääoma. Viitattu 3.2.2010
<http://www.helsinkimissio.fi/?sid=349&tid=631&arc=>

Kananen, Jorma 2008. Kvantti – Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.

Keskitalo, Kaisa-Leena & Kukkonen, Airi 2004. Muhoksen kunnan vammaisjärjestöjen nykytila ja kehittämistarpeet. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Pohjoinen, Oulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 8.3.2009
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Oulu2004/KeskitaloKukkonen2004.pdf

- Koskiahho, Briitta 2001. Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Antti Eskola & Leena Kurki (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 15 - 40.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Käräjämies, Kaisa & Rautpalo, Johanna 2007. Vapaaehtoistoiminta osana kolmatta ikäkautta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksämäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 8.3.2009 http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pieksamaki2007/karajamiesrautpalo.pdf
- Latvala, Eila & Vanhanen-Nuutinen, Liisa 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa Sirpa Jänhonen & Merja Nikkonen (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2. painos. Juva: WS Bookwell Oy, 21 - 43.
- Laurikainen, Heli 2009. Toimintamallikuvaus yhdistysten yhteistyöstä ja verkostoitumisesta Osuma-projektin aikana. Viitattu 18.3.2010 http://kotisivukone.fi/files/hmlsetlementti.kotisivukone.com/Jarjestoyhteisty/osuma_toimintamallikuvaus.pdf
- Lehtinen, Sini-Tuulia 1997. Vapaaehtoistyö – Kasvava voimavara? Näkökulmia ammattityöhön. Tampere: Mainosmakasiini.
- Manninen, Saana 2001. Vapaaehtoistyö moraalisenä toimintana: Tutkimus vapaaehtoistyöntekijöiden moraaliarvioinneista ja syyllisyydentunteista. Helsingin yliopisto. Sosiaalipsykologian laitos. Valtiotieteellinen tiedekunta. Pro gradu – työ. Viitattu 14.2.2009 <http://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/11211/abstract.pdf?sequence=1>

- Marjanen, Jenni 2002. Helsingin NMKY:n nuorten parlamentti – projekti. Yhteisöllisyyttä kehittävää ja nuorta osallistavaa toimintaa urheiluseurassa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Etelä, Helsinki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 17.5.2009
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Helsinki2002/MarjanenJenni2002.pdf
- Matthies, Aila-Leena 2003. Aasukastoinninta sosiaalisena pääomana – käsitteen operationalisointia ja kritiikkiä tapaustutkimuksen pohjalta. Teoksessa Sakari Hänninen, Anita Kangas & Martti Siisiäinen (toim.) Mitä yhdistykset välittävät – Tutkimuskohteena kolmas sektori. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy, 150 - 166.
- Matthies, Aila-Leena 2006. Nordic civic society organisations and future of welfare services - A model for Europe?. Viitattu 18.3.2010
http://www.norden.org/da/publikationer/publikationer/2006-517/at_download/publicationfile
- Metsämuuronen, Jari 2001. SPSS aloittelevan tutkijan käytössä. Metodologia – sarja 5. 2. painos. Viro.
- MUKAVA - hanke 2002-2005. Vapaaehtoistoimintaprojekti (VET). Viitattu 18.3.2010
<http://www.mukavahanke.com/projektit/vapaaehtoistoiminta.html>
- Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori – Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 13 - 38.

- Oravasaari, Tomi 2008. Pro gradu-tutkielma: Vapaaehtoistoiminta ja seurakuntatyön tulevaisuus. Viitattu 13.2.2009
http://www.teologia.fi/index.php?option=com_content&task=view&id=359&Itemid=59
- Parviainen Tuire & Pelkonen Marjaana 1998. Terveyttä kaikille – ohjelma terveydenhuollon suunnannäyttäjänä. Teoksessa Tuire Parviainen & Marjaana Pelkonen (toim.) Yhteisöllisyys – Avain parempaan terveyteen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 17 - 36.
- Pekkola, Anna 2002. Vapaaehtoistoiminta Joensuun ja Rantakylän seurakuntien nuorisotyössä - Vapaaehtoisten kokemuksia koulutuksesta ja toiminnasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak Itä, Pieksamäki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 8.3.2009
http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Pieksamaki2002/pekkolaanna.pdf
- Perttilä, Kerttu 2006. Terveiden edistäminen käsitteenä ja käytännössä. Viitattu 25.8.2009
http://www.sairaanhoitajaliitto.fi/ammattilliset_urapalvelut/julkaisut/sairaanhoitajalehti/4_2006/muut_artikkelit/terveyden_edistaminen_kasitteena/
- Pessi, Anne Birgitta 2008. Vapaaehtoistyön merkitys ja vapaaehtoisten motiivit. Vapaaehtoistyö nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä rakentamassa. Viitattu 18.3.2010
http://74.125.77.132/search?q=cache%3Ah0QZSOREfd4J%3Awww.vantaa.fi%2Fi_liitetiedosto.asp%3Fpath%3D1%3B2084%3B79402%3B79403+vapaaehtoisty%C3%B6n+merkitys+ja+vapaaehtoisten+motiivit&hl=fi&gl=fi
- Pyykkönen, Miikka 2002. Vapaaehtoistyö jyvaskyläläisissä yhdistyksissä. Teoksessa Martti Siisiäinen (toim.) Yhdistykset kolmannen sektorin toimijoina - Tutkimus jyvaskyläläisistä yhdistyksistä. Helsinki: Haka-paino Oy, 91 - 111.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Mikkeli: Länsi-Savo Oy.

Rajaniemi, Jere 2009. Mielekkäästi vapaaehtoistoiminnassa – Tuloksia kyselystä järjestöjen ikääntyneille jäsenille. Vavero - hanke. Helsinki: Ikäinstituutti. Raportti. Viitattu 18.3.2010
http://www.ikainst.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=161

Raninen, Anna; Raninen, Tarja; Toni, Ilpo & Tornaesus, Göran 2007. Mathildan muodonmuutos – Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan uudet kasvot. 1. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Rimpelä, Matti 2003. Kysely. Terveysten edistäminen/ehkäisevät palvelut terveyskeskuksissa: Nykytila ja kehittämishaasteet. Kysely terveyskeskusten johtaville ylilääkäreille. Stakes. Viitattu 25.8.2009
<http://info.stakes.fi/NR/rdonlyres/790A4103-DDB0-4EAC-89A8-8ABAA91C5AE0/0/Yliil%C3%A4%C3%A4k%C3%A4rikysmuistio.pdf>

Ruuskanen, Petri 2002. Sosiaalinen pääoma hyvinvointipoliittisessa keskustelussa. Teoksessa Petri Ruuskanen (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi – Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 5 - 27.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Tutkimuksen luotettavuus ja arviointi. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 23.3.2010
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3.html

Siisiäinen, Martti 1999. Sosiaalinen pääoma, valta ja kolmas sektori. Teoksessa Liisa Hokkanen, Petri Kinnunen & Martti Siisiäinen (toim.) Haastava kolmas sektori – Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 10 - 39.

SLU Liikunnan ja Urheilun Maailma 2006. Julkishallinnon ja kolmannen sektorin hyvät suhteet mahdollistavat yhteistyön. Viitattu 18.3.2010
http://www.slu.fi/lum/13_06/liikuntapolitiikka/julkishallinnon_ja_kolmannen_sek/

Sovala, Anni 1990. Toimimme yhdessä – Käynnistämme vapaaehtoistoimintaa. Mänttä: Mäntän Kirjapaino Oy.

Suikkanen, Asko 1998. Unohdetusta sektorista epäonnistumisen ajan pelastajaksi? Teoksessa Petri Kinnunen & Raimo Laitinen (toim.) Näkymätön kolmas sektori. Helsinki: Hakapaino Oy, 41 - 81.

Sydän – verkkolehti 2009. Ikääntyneet osallistuvat mielellään vapaaehtoistoimintaan. Viitattu 18.3.2010
http://www.pomminpurkajat.fi/uusin_lehti/uutiset/fi_FI/ikaantyyvat_osallistuvat_mielellaan_vapaaehtoistoimintaan/

Tahvanainen, Kari 2005. Kulttuuria talkootyöllä – Ilosaarirock. Teoksessa Anne Ilvonen (toim.) Yksilö, yhteisö ja kansalaisyhteiskunta. Vantaa: Opintotoiminnan Keskusliitto ry, 28 - 40.

Viljakainen, Piia 2006. Rahasta vai rakkaudesta – Vapaaehtoistyötä Tampereen Pyrinnössä. Tampereen yliopisto. Johtamistieteiden laitos, yrityksen hallinto. Pro gradu – tutkielma. Viitattu 18.3.2010
<http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu00803.pdf>

Yeung, Anne Birgitta 1999. Valmius vapaaehtoistyöhön – Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä. Helsinki: Hakapaino.

Yeung, Anne Birgitta 2002a. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – Ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan. Helsinki: Hakapaino.

Yeung, Anne Birgitta 2002b. Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa – Ihanteita vai todellisuutta? Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoi­mintaan. Viitattu 18.3.2010
http://www.kansalaisfoorumi.fi/sivu.php?artikkeli_id=108

Yeung, Anne Birgitta 2004a. Vapaaehtoistoiminta ja muut sosiaaliset siteet. Viitattu 14.2.2009
http://www.kansalaisfoorumi.fi/sivu.php?artikkeli_id=274

Yeung, Anne Birgitta 2004b. Nuoret ja vapaaehtoistoiminta – Mahdoton yhtälö?. Viitattu 18.3.2010
http://www.kansalaisfoorumi.fi/sivu.php?artikkeli_id=278

Yeung, Anne Birgitta 2004c. Suomalainen vapaaehtoistoiminta kansainvälisessä kentässä. Viitattu 18.3.2010
http://www.kansalaisfoorumi.fi/sivu.php?artikkeli_id=277

Yeung, Anne Birgitta 2007. Innoittava vapaaehtoistoiminta – toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Aaro Harju (toim.) Kansalais­toimintaan kätkeyty aarre. Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry, 152 - 165.

LIITE 1: Vapaaehtoistoimintakyselylomake

DIAKONIA-AMMATTIKORKEAKOULU, LÄNSI
 Porin toimipaikka
 Metsämiehenkatu 2, 28500 PORI

SUOMEN PUNAINEN RISTI
 Porin osasto
 Antinkatu 9 A 4, 28100 PORI

Hyvä vapaaehtoistoimintakyselyyn vastaaja!

Diakonia-ammattikorkeakoulun Porin toimipaikan sairaanhoitaja / sairaanhoitaja-diakonissa opiskelijat toteuttavat yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin Porin osaston kanssa kansalaiskyselyn vapaaehtoistoinnasta.

Toivomme, että vastaat kysymyksiin rengastamalla sinulle sopivin vaihtoehto ja avoimissa kysymyksissä kirjoittamalla vastauksesi tyhjille riveille.

.....

1. **Sukupuoli:** 1) mies 2) nainen
2. **Syntymävuosi:** _____
3. **Ammatti:** 1) työssä 2) työtön 3) eläkkeellä
4) muu, mikä _____
4. **Asuinpaikkakuntasi:** _____
Jos merkitsit asuinpaikkakunnaksesi Porin, nimeä kaupunginosa, jossa asut:

5. **Toimitko tällä hetkellä vapaaehtoistyössä:** 1) en 2) kyllä
6. **Mitkä seuraavista toimintaperiaatteista liität vapaaehtoistyöhön? (Ympyröi kolme merkityksellisintä periaatetta)**
 1) inhimillisyys 2) tasapuolisuus 3) puolueettomuus
 4) ajankohtaisuus 5) riippumattomuus 6) ihmisten välinen ykseys
 7) kansainvälisyys 8) muu, mikä _____
7. **Miten ihmisiä tulisi kannustaa mukaan vapaaehtoistointaan?**

8. **Oletko kiinnostunut vapaaehtoistyöstä?** 1) kyllä 2) en tällä hetkellä
 3) en ollenkaan. Miksi et ole kiinnostunut? _____

Jos vastasit kysymyksessä 8. kohtaan 1) tai 2) jatka vastaamalla kysymyksiin 9. – 14. KIITOS!

9. Missä seuraavissa vapaaehtoistehtävissä haluaisit toimia?

(Ympyröi kolme merkityksellisintä toimintamuotoa)

1) omaishoitajan tukena	2) ystävä- ja tukihenkilönä
3) sairaalavapaaehtoisena	4) ensiapuryhmässä
5) toimintaryhmien ohjaajana	6) keräyksissä ja erilaisissa tapahtumissa
7) luottamustehtävissä järjestössä	8) oman alan asiantuntijana/kouluttajana
9) lasten ja nuorten kanssa	10) ikääntyvien ja vanhusten kanssa
11) maahanmuuttajien kanssa	12) muissa tehtävissä, missä?

10. Voisitko hyödyntää ammattitaitoasi ja harrastuksiasi vapaaehtoistyössä?

- 1) en 2) kyllä, mitä? _____
- _____
- _____

11. Mikä vuorokauden aika olisi sinulle sopivin osallistuessasi vapaaehtoistoimintaan?

- 1) aamu 2) aamupäivä 3) päivä 4) iltapäivä 5) ilta 6) yö 7) ei rajoituksia

12. Mikä ajankohta olisi sinulle sopivin osallistuessasi vapaaehtoistoimintaan?

- 1) arkipäivä 2) viikonloppu 3) juhlapyhät 4) ei rajoituksia

13. Kuinka usein olisit halukas osallistumaan vapaaehtoistoimintaan?

- 1) päivittäin 2) viikoittain 3) kuukausittain 4) satunnaisesti 5) ei rajoituksia

14. Mistä seuraavista teemoista haluaisit tietoa/koulutusta vapaaehtoistyöhön lähtemisesi tueksi? (Ympyröi kolme merkityksellisintä teemaa)

1) hoito- ja huolenpito	2) ensiapu	3) henkinen tuki
4) ystävä- ja tukihenkilötoiminta	5) omaishoitajatoiminta	
6) muu, mikä _____		

Vastauksesi käsitellään nimettömänä ja luottamuksellisesti. Jos olet kiinnostunut satakuntalaisesta vapaaehtoistoiminnasta ja haluat yhteydenottoamme, voit ilmoittaa yhteystietosi:

puhelimitse (nimi, puhelinnumero, ajankohta) _____ tai

sähköpostitse _____ tai

postitse (nimi ja osoite) _____

KIITOS VASTAUKSESTASI JA HYVÄÄ JOULUN ODOTUSTA!